

Новине српске

МОСТПТОВИ

Савез српских друштава Словеније | Број 78 | Година 20 | Октобар 2024

**„ПРЕЦИМА У ЧАСТ -
ПОТОМСТВУ У ЗАВЕТ”
РАЗИГРАНА СРЦА
ДАНИ СРПСКЕ КУЛТУРЕ**

Берићетна јесен

Поштовани читаоци

Пред вама је седамдесет и осми број Новина српских Мостови, у којем доносимо обиље разноврсних чланака о активностима Савеза српских друштава Словеније и друштава која су чланови Савеза. С обзиром на то да је било неколико веома важних догађаја, како за Савез исто тако и за друштва, овај број „Мостова” је са нешто више страница него што је то уобичајено, тако да смо се потрудили да о свему буде опширно написано и са фотографијама које употпуњавају текстове везане за одређене догађаје.

Савез српских друштава Словеније имао неке догађаје који су веома значајни како за Савез тако и за друштва. Прво спомињем „Свесрпски сабор” - „Јединство и снага - Србија”, у Београду у организацији Ђорђа Милићевића, министра без портфеља задуженог за координацију активности и мјера у области односа са дијаспором, а на коме је учествовала и делегација Савеза српских друштава Словеније.

Други важан догађај је обиљежавање 15. септембра – Дана српског јединства, слободе и националне заставе, а поводом тога била су два догађаја, први је био подјела застава представницима српских друштава у Словенији, које је обавио Ђорђе Милићевић, а друга приредба поводом овог важног датума био је рецитал „Прецима у част – Потомству у завјет”, на којем је приказан културно умјетнички програм у извођењу домаћих и учесника из иностранства.

Трећи, исто тако важан догађај, била је 27. редовна годишња скупштина Савеза српских друштава Словеније на којој је изабрано ново вођство Савеза.

Од догађаја везаних за друштва издвајамо фолклорну манифестацију „Разиграна срца” у организацији Српског културног друштва „Слога” Нова Горица, а на којој су поред домаћина учествовала и друштва из Словеније и Италије.

Велики и значајан догађај били су и „Дани српске културе” које је припремило, организовало и извело Културно друштво „Брдо” из Крања, а који су ове године посвећени обиљежавању тридесет година постојања и рада КД „Брдо”. У четири дана приказан је разноврстан програм, а на Свечаној академији били су присутни гости из Словеније и Србије.

И друга друштва су имала активности, било да су сами нешто организовали било да су учествовали на споменутом и другим приредбама и догађајима, тако да у цјелини можемо бити веома задовољни са свиме што раде и што приказују кроз своје дјеловање, а на добробит свих чланова друштава и љубитеља српске културе и традиције.

Поред активности друштава и Савеза, и горе наведених догађаја, у овом броју „Мостова” доносимо и уобичајене прилоге везане на разне облике културног живота, као што су прилози о језику и књижевности, духовности и другим важним и занимљивим стварима.

Златомир Бодирожа	
Јединство и снага - Србија.....	4
Душан Јовановић	
Прецима у част - Потомству у завјет...6	
Душан Јовановић	
Заставо моја, заставо тројна.....	10
Душан Јовановић	
Скупштина ССДС.....	12
Крстан Шућур	
Караван.....	15
Данијел Серчић	
Наша прича.....	16
Душан Јовановић	
Разиграна срца.....	20
Златомир Бодирожа	
Дани српске културе.....	26
Драгиша Лазовић	
Ревија народних ношњи.....	37
Јово Јауз	
Путовање кроз Републику Српску.....	42
Ружица Кљајић	
Бијег у школу.....	46
Жељка Аврић	
Језик наш насушни.....	48
Насловна страна: Мост на Љубљаници, Штепањско насеље, Љубљана. Аутор Душан Јовановић	

Издавач
Савез српских друштава Словеније

За издавача
Милан Гламочанин

Главни и одговорни уредник
Душан Јовановић

Лектор за српски језик
Мића Живковић

Графичка обрада и прелом
Душан Јовановић

Обликовање
Бранко Баћовић

Молимо, да сви дописници шаљу
своје текстове и фотографије по
електронској пошти:
mostovi.ssds@gmail.com

Штампа:
ENOLA B d.o.o., Medvode

Излази 4 до 6 бројева годишње
Штампање часописа омогућили:

Jskd

JAVNI SKLAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA KULTURNE DEJAVNOSTI

Пројекат је рађен у сарадњи са Владом
Републике Србије и суфинансиран од Ми-
нистарства спољних послова - Управе за
сарадњу с дијаспором и Србима у региону.

Часопис уписан у регистар јавних
гласила у Министарству за културу
Републике Словеније под бројем 785

Јединство и снага – Србија

Влада Републике Србије у организацији Кабинета министра без портфеља задуженог за координацију активности и мјера у области односа Републике Србије с дијаспором организовала и одржала манифестацију „Јединство и снага - Србија“, на којој се окупило више од 250 учесника, представника удружења и организација Срба из дијаспоре и региона.

Ова изузетна манифестација реализована је у Скупштини Републике Србије 31. августа и 01. септембра 2024. године. Само одржавање ове манифестације у Дому Народне скупштине Републике Србије и учешће у дискусији највиших државних званичника довољно указује на важност коју Влада и кабинет министра Ђорђа Милићевића посвећују овом окупљању и позивам учесницима.

Била је то прилика за виђење старих познаника, као и за стјецање нових познанстава, размјену идеја, искустава и визије о будућности наше земље и наше националне заједнице.

Замисао и жеља организатора и свих присутних јесте да овај значајан скуп понесе широм свијета на симболичан начин снагу и јединство српског народа.

Организација, логистика, услови бивања, исказано гостопримство и све потребно од почетка до краја перфектно је испланирано и реализовано са стране

Златомир Бодирожа, Снежана Бранисављевић, Митар Вујиновић и Крстан Шућур

домаћина и организатора. У име Савеза српских друштава Словеније позиву су се одазвали и присуствовали: Златомир Бодирожа, предсједник Савеза српских друштава Словеније, Крстан Шућур потпредсједник Савета Владе Републике Словеније за непризнате

националне заједнице бивше СФРЈ у Словенији и предсједник Српског културног друштва „Петар Кочић“ из Крања, Митар Вујиновић предсједник Културног друштва „Брдо“ из Крања, Снежана Бранисављевић, предсједник Културно умјетничког друштва „Бела Крајина“ из Чрномеља. Засједање је текло у складу са предвиђеним планом.

Први дан – субота 31. 8. 2024.

Манифестацију је свечано отворио предсједник Владе Републике Србије Милош Вучевић, као изасланик предсједника Републике Србије Александра Вучића.

Званично су се обратили:

- Његово Преосвјештенство викарни Епископ новобродски Иларион, као изасланик Његове Светости Патријарха српског господина Порфирија,
- Министар Ђорђе Милићевић
- Потпредсједник Владе Републике Србије Александар Вулин.

Дискусије радни дио:

ПАНЕЛ

Привредни потенцијал Републике Србије ЕКСПО 2027 – Скок у будућност 2027. и улога дијаспоре.

Повратак младих научника, Пројекат БИО4 КАМПУС.

Учесници дискусије у оквиру првог панела:

ЕКСПО – Душан Боровчанин, директор, Министар науке, технолошког развоја и иновација – др Јелена Беговић, Министар привреде – Владимир Арсенивић, државни секретар, Привредна комора Србије – Тамара Ивковић, савјетник председника, Министарство финансија – Огњен Поповић, помоћник министра финансија.

2. ПАНЕЛ

– Улога дијаспоре у процесу очувања културног, образовног и националног идентитета.

Учесници дискусије у оквиру другог панела:

Министар просвете – проф. др Славица Ђукић Дејановић

Министар културе – Никола Селаковић.

ДАН 01.09.2024

ПАНЕЛ

Улога дијаспоре у јачању међународног угледа Републике Србије и очувању националних и државних интереса.

Учесници дискусије у оквиру трећег панела:

Министар унутрашњих послова – Ивица Дачић,

Министарство спољњих послова – Душан Козарев, генерални секретар.

У име делегације Савеза српских друштава Словеније учешће у дискусији узео је председник Савеза српских друштава Словеније Златомир Бодирожа у оквиру ПАНЕЛ 2.

Бодирожа је нагласио да се слаже са претходним излагачима и не би

повнављао то што је већ казано. Сматра да свака држава има своје посебности, па тако и наша заједница односно припадници наше заједнице имају различите потребе у складу са уређењем домицилних држава у којима живе. Стога није могуће потребе посматрати универзално по истом критерију, већ одвојено у складу са потребама наше заједнице у дотичној држави. Наша заједница у Словенији има насушну потребу по оснивању српског Културно-информативног центра у којем би били запослени професионалци и који би се бавили проблематиком српске заједнице у Словенији, радили у и за интересе наше заједнице.

Досадашњи и садашњи рад на волонтерским основама је у доброј мјери исцрпљен и доведен до горње границе. За конкретан озбиљан рад и резултат потребан је нови искорак. Тај искорак видимо у професионализацији рада у оквиру поменутог центра.

Постојећа друштва и удружења била би на неки начин база и подршка са својим постојећим капацитетима и програмима који јесу бројни и препознатљиви и којима припада дужна захвалност у његовању наше позитивне посебности садржане у нашој богатој културној баштини, нашем свеукупном културном и духовном наслеђу. Једном ријечју нашег српског идентитета.

Закључке и завршну ријеч на овој манифестацији казао је министар Ђорђе Милићевић.

Манифестација закључена у недјељу 01. септембра 2024 године у 13.30 часова.

Златомир Бодирожа

Прецима у част – Потомству у завет

Поводом 15. септембра, Дана српског јединства, слободе и националне заставе, одржане је рецитал под називом „Прецима у част – Потомству у завет”

Рецитал је одржан 15. септембра 2024. у дворани Центра Залог у Љубљани. На самом почетку рецитала Сара Митровић, сопран, је уз пратњу Уроша Јездића на хармоници, извела химне Републике Србије „Боже правде” и Републике Српске „Моја Република”. Уводни говор и поздрав Снежане Максимовић почео је стиховима Алексе Шантића:

„И свуда гдје је српска душа која,
Тамо је мени отаџбина моја,
Мој дом и моје рођено огњиште”.

У наставку Снежана Максимовић је говорила о овом празнику и истакла: „Петнаестог септембра 1918. године војска непобедивих српских сељака и добровољаца из свих српских крајева кренула је у пробој Солунског фронта. Војвода Живојин Мишић им је заповедио: „У смрт, само не стајте. Са непоколебивом вером и надом, јунаци, напред у отаџбину”. Српство је васкрснуло, наша тробојка се завијорила у свим слободним српским земљама. Поштовани посетиоци, драги гости, поштоваоци и чувари српског културног наслеђа, драга браћо и сестре, помаже Бог. Добро вече и добро дошли на рецитал „Прецима у част – потомству у завет”, посвећен 15. септембру

Јелена Миљанић и Лука Ераковић

Дану српског јединства, слободе и националне заставе, празник који се 15. септембра празнује у Републици Србији и Републици Српској, као и у свим другим крајевима где живе Срби. Циљ успостављања новог празника јесте пре свега оснаживање јединства између српског народа у Србији и Српској али и јачање култа националне заставе. То је и празник идентитета, у чему се сједињују језик, култура, традиција и вера, као и све друге вредности нашег друштва.

Данас славио тројни празник, а тројство је присутно код Срба од најранијих времена, неколико хиљада година уназад, славио Дан српског јединства, дан слободе и дан националне заставе. Јединство и слобода су два велика српска идеала, а национална застава симбол који нас уједињује. А све ово догађа се на дан, годишњицу српског пробоја Солунског фронта, 15. септембара 1918. ово је и прилика да подсетимо бројних витешких идеала и подвига наших јуначких предака, који су те 1918. године постигли нешто равно немогућем. Да се подсетимо свих оних великих и важних порука, да схватимо шта је заиста најважније у нашим животима и шта је то чему морамо да тежимо, зашто да се боримо”.

Госћи и представници Савеза и друштва

Затим је поздравила Александра Стаматовића, представника Амбасаде Републике Србије задуженог за дијаспору као и све присутне и представнике српских друштава. Захвалила се Јавном фонду Републике Словеније за културне делатности, који је финансијски подржао овај пројекат, као и Градској општини Љубљана – Месној заједници Поље, на уступљеном

простору за одржавање овог догађаја. Представила је и учеснике у програму, а то су били: Сара Митровић, сопран, Урош Јездић, хармоникаш, Јелена Миљанић и Лука Ераковић, гуслари, Душан Јовановић, рецитатор и Снежана Максимовић, водитељ програма и рецитатор.

Након тога Снежана Максимовић је позвала Александра Стаматовића, који се обратио присутнима и извођачима програма и поздравио их у име Амбасаде Србије, захвалио се и честитао да и на овакав начин обележавава важне догађаје, што Дан српског јединства, слободе и националне заставе свакако јесте.

Програме рецитала „Прецима у част – Потомцима у завет” подељен је у осам блокова.

У првом блоку прво је Снежана Максимовић говорила о Српском јединству и рекла: „Има много тога што нас раздваја, али има много више тога што нас спаја, уједињује нас наш српски језик, култура, писмо и духовност. Уједињује нас понос кроз нашу славну историју. Јединство једног народа или друштва не огледа се у томе да будемо сви исти, нити то можемо бити, јединство је у различитости али не и у супростављености. За јединство државе потребно је јединство породице, јединство народа, јединство у најтежим тренуцима. Да будемо прво једно у себи, једно међу собом а онда да градимо јединство са свима. Српско јединство је кроз векове било несаломиво управо у најтежим тренуцима, када је постојала опасност од потпуне пропасти српског народа, и да је народ заједно са црквом и

Александар Стаматовић

државом сачувао то јединство чак и под туђинском влашћу. Јединство које неће бити напуштено, јединство које је претеча многих тежњи.

Историја је показала да Срби, онда када су јединствени, могу остварити многе своје циљеве и идеале, могу се одупрети и најтежим искушењима, а да нејединство доводи до великих недаћа и на ивицу пропасти.

Како нејединство власти и народа може бити опасно, па чак и кобно говоре и речи Светог Кнеза Лазара пред Косовску битку: „Србија се у време цара Душана огледала на три мора, а после Душанове смрти са три мора на три Мораве. Од три мора остало Поморавље”, а то је било највише због нејединства међу српском властелом. Историја српска нам је и опомена да морамо бити вазда јединствени, без обзира на своје разлике, своје погледе, идеје, идеал српски мора бити један за све и свакога у свим временима, да бисмо не само опстали као народ,

него да бисмо били и велики народ, без обзира на бројност нашег народа и наше територије. Будимо зато јединствени, прво у себи, затим у својој породици, друштву, цркви и држави, јединствени у сваколиком Српству ма где живели, да ли у матици или расејању”.

Након тога Душан Јовановић је рецитовао песму Милана Ракића „Наслеђе”, а Снежана Максимовић песму Божице Везмар „Страдање”. У музичком делу Јелена Миљанић, млади гуслар из Никшића, отпевала је једну српску епску песму.

Други блок је започео говором Снежане Максимовић о слободи и навела: „Срби су од искона, од Лепенског Вира, Старчева, Плочника и Винче били слободан и слободољубив, слободарски народ. Презирали су ропство, не само да буду робови, него и да имају робове. То казује и Сретењски устав у коме се каже: „Сваки роб који ступи на тло Србије постаје слободан”. Иако Срби никад нису имали робове, ипак су то записали у свој Устав, док су многе земље тек деценијама касније укинуле ропство.

Многи кажу да је слобода најскупља реч на свету, то је најважније право које није лако постићи. То је идеал коме тежи не само човек него и свако живо биће. Борба за слободу је један непрекидан процес који се одвија у сваком човеку од рођења па до смрти. Она нам је често омогућена по логици ствари, да сваки човек треба да буде слободан и самосталан. Кад смо највише слободни и задовољни увек треба да имамо у себи изграђен осећај да слобода има своја ограничења, своје лице и наличје.

Злајшмир Бодирожа

Свако конзумирање слободе, условно речено, може да прерасте у своју супротност ако је злоупотребимо. Леп је осећај живети у сазнању да могу да износим своје мишљење, како у породици тако и у школи. Иако је слобода неопходна, као и ваздух који удишемо, треба да смо свесни чињенице да је то светиња која се не смије злоупотребити. То може бити мач са две оштрице. Исто тако како се слобода може постићи и уживати у њој, тако се може изгубити или ограничити. Правећи неке грешке дешавало се да изгубимо поверење а самим тим и део своје слободе. То може и позитивно утицати, јер на тера да се боримо за своја права и слободу на позитиван начин.

Слобода је нешто најсветије у животу и да треба да је чувамо до самог краја. Једино на тај начин можемо постићи праву сврху слободе, а то је пронаћи слободу у нама самима и тако бити слободан у правом смислу те речи. За своју слободу српски народ се борио не само годинама него и вековима, проливени су потоци крви и изгинуло толико народа да је то тешко и замислити. Наши преци су добро знали зашто се боре и зашто гину, а гинули су не само за себе и своју слободу, него и за нас.

Зато треба да ценимо њихове жртве и да наставимо ту борбу, јер и данашње време је у много чему зло време, где се покушава отети слобода свим народима и људима на кугли земаљској. Све нам је то велика опомена да морамо бити веома опрезни, без обзира на слободу коју сада уживамо”.

У наставку овог дела програма Душан Јовановић је извео монолог на текст владике Николаја Велимировића „Слобода”, а Снежана Максимовић је читала стихове Десанке Максимовић „У ропству”. У музичком делу овог блока

Сара Митровић и Урош Јездић

Сара Митровић је уз музичку пратњу Уроша Јездића отпевала песму „Расти, расти мој зелени боре”.

У трећем блоку прво је Снежана Максимовић говорила о народној застави и истакла:

„Национална или народна застава је била симбол српског народа у тешким периодима његове историје, у свим бунама и ратовима ношена је и чувана као нешто најсветије. У различитим периодима мењала је свој облик и изглед али је увек била симбол српства. Данашња српска тробојница чврсто је ушла у живот Срба као саставни део српске државности, симбол народног јединства, његове привржености отаџбини, спремности да брани националне интересе, и зато ће српска национална застава заувек остати свети симбол за све генерације Срба, да ће их инспирисати на подвиг, радна достигнућа, освајање нових висина у науци, култури и спорту и изазивати осећај поноса на своју отаџбину.

Иако је у Краљевини Србији, Краљевини Југославији, СФР Југославији, па и СР Југославији својевремено култ заставе био на изузетно високом нивоу, а застава била изузетно поштована, почетком 21. века у Србији тај култ готово да је нестао, а поштовање заставе и државних симбола више није на завидном нивоу, те се скоро свуда могу видети заставе у облику и размери који нису прописани законом. Зато је потребно да поштујемо како државну тако и народну заставу, да их у датим приликама истакнемо онако како треба и како је прописано, а не да се понашамо као да је то обична крпа.

Како се чувала застава најбоље приказује пример из Првог светског рата са српским пуковским заставама, од њих 51 непријатељу није пала у руке ни једна, и те заставе и дан данас се чувају у Војном музеју, јер, како рече Војвода Степа Степановић: „Застава је највећа светиња војничка”.

Наставило се са рецитацијама, прво је Душан Јовановић рецитовао песму Анђелка Заблаћанског „Србину”, а затим Снежана Максимовић стихове Божице Везмар „Молитва”, да би потом публика поново чула дивне звуке гусала и Луку Ераковића који је извео српску епску песму.

У четвртном блоку прво је Душан Јовановић рецитовао песму Војислава Илића „Домовина”, а затим је Снежана Максимовић рецитовала песму Мире Алечковић „То иду векови”, да би потом публика чула још једном чула гусле и диван глас Јелене Миљанић, која је извела још једну српску епску песму.

Химне „Боже правде” и „Моја Република Српска”

Пети блок је започео песмом Божице Везмар „Знаш ли сине”, коју је рецитовала Снежана Максимовић, а Душан Јовановић је рецитовао песму Алексе Шантића „Моји очеви”. Музички део овог блока припао је Сари Митровић, која је уз музичку пратњу Уроша Јездића отпевала песму „Уснила је дубок санак”.

И шести блок је отпочео рецитацијом, овога пута песмом Анђелка Заблаћанског „Преци и потомци” коју је рецитовао Душан Јовановић, а онда је Снежана Максимовић рецитовала песму Александре Милошевић „Под златним сунцем Србије”. И овај блок завршен је музичком тачком, публика је још једном чула Луку Ераковића, младог гуслара из Никшића, који је отпевао још једну српску епску песму.

У седмом блоку прво је Душан Јовановић рецитовао песму Милана Софронића „Слобода”, а затим је Снежана Максимовић рецивала песму Божице Везмар „Није на продају”.

И овај блок завршен је певањем, а публика је још једном могла да чује диван глас Саре Митровић и песму „Тамо далеко”. Музичка пратња Урош Јездић.

У задњем, осмом блоку програма прво је Душан Јовановић рецитовао песму Љубодрага Обрадовића „Веруј”, а присутни су добили прилику да чују диван глас Јелене Миљанић, која је без музичке пратње отпевала песму

Снежана Максимовић

„Јунаци са Кошара”, што је изазвало јаке емоције у публици. На крају овог блока Лука Ераковић је уз гусле отпевао још једну српску епску песму.

Публика је са великом пажњом пратила извођење програма и бурним аплаузима награђивала учеснике у програму.

Снежана Максимовић је позвала Златомира Бодирожу, председника Савеза српских друштава Словеније, да се обрати учесницима, гостима и посетиоцима.

У свом обраћању Златомир Бодирожа захвалио се учесницима на предивном и маестралном програму, онако како и заслужује овај празник, истакавши: „Овај празник чува сјећање на дјела наших предака. Ми смо спона између наших предака и потомака и зато морамо да то одржимо. Не би ваљало да прекинемо ову традицију”.

Овај леп и занимљив догађај Снежана Максимовић је одјавила следећим речима:

„Нека буде јединство у нашим срцима, у нама самима, у нашим породица, јединство са најближима, јединство у нашој цркви православној, у нашем народу српском, у нашим земљама српским и сваколиком Српству широм света. Нека буде слобода у нашим мислима, осећањима, жељама, надама, слобода свуда где крочи људска нога, слобода за све и свакога на целом земном шару, слобода свим људима и народима. Нека завијоре заставе слободе широм света, нека се српска тробојница вијори, тај симбол нашег јединства и слободе, нашег идентитета и свега онога што нас чини јединственим и слободним, нека нас све то подсећа на наше претке којима смо у част приредили овај рецитал. Хвала вам на посети и свако добро”.

Текст и фото: Душан Јовановић

Учесници у програму

Заставо моја, заставо тројна

Српским друштвима у Словенији подељене државне заставе Републике Србије

У организацији Амбасаде Републике Србије у Љубљани организована је 13. септембра 2024. у Парохијском дому СПЦ у Љубљани свечаност поводом 15. септембра – Дана српског јединства, слободе и националне заставе.

У препуној сали Парохијског дома присутнима се прво обратио Горан Марковић, отпрањник послова у Амбасади Републике Србије у Љубљани, а затим и Ђорђе Милићевић, министар без портфеља задужен за координацију активности и мера у области односа са дијаспором.

Министар Милићевић је истакао да је овај празник подсетник на нашу историју, на борбу и страдања наших предака, али и на снагу јединства која нас је вековима водила напред. -Тробојка коју данас поносно истичемо није само комад платна – она је симбол нашег идентитета, наше вере, наше културе и наше непоколебљиве воље да останемо верни својим коренима, ма где се налазили. Српска заједница у Словенији, као и широм света, игра кључну улогу у очувању нашег националног идентитета – нагласио је министар Милићевић.

Присутни на свечаности

Истакао је да Влада Србије посвећено ради на томе да веза између матице и дијаспоре буде снажна и непрекидна. - Желимо да будете укључени у све аспекте друштвеног живота у Србији, јер ви нисте само амбасадори Србије у свету, већ и кључни фактор у нашим плановима за будућност. Србија се мења, развија и јача, и важно је да и ви будете део тог напретка. Ове године смо с поносом прославили многе успехе, како на пољу економије, тако и у образовању, култури и спорту.

Али оно на шта смо посебно поносни јесте то што српски народ, ма где био, остаје веран својим коренима и вредностима.

Овај дан, Дан српског јединства, слободе и националне заставе, најбољи је доказ да, упркос свим изазовима, и даље имамо снаге да будемо јединствени, да заједно градимо будућност. Као што наш народ каже: „Слога кућу гради.“ Данас, када подижемо српску заставу, нека то буде знак да смо јединствени, сложни и спремни да градимо будућност за генерације које долазе – казао је на крају министар у обраћању на свечаности у Љубљани.

Сала Парохијског дома била је том приликом украшена цртежима и радовима са српским мотивима и заставом који су направили ђаци Српске допунске школе у Словенији,

Министар Ђорђе Милићевић и Злајшмир Бодирожа, Сњежана Бранисављевић, Бојан Анђонић и Срећко Марковић

док је у уметничком делу програма КУД „Младост“ из Љубљане одушевило присутне својим наступом и извођењем кореографије „Жоака дака поц“ – Влашке игре из Радужева.

Након тога Ђорђе Милићевић је уручио заставе Републике Србије представницима српских друштава и удружења, као и комплете лектира ћацима Српске допунске школе у Словенији.

Овој свечаности присуствовали су представници једанаест српских друштава која су чланови Савеза српских друштава Словеније, као и Златомир Бодирожа председник Савеза српских друштава Словеније.

Текст и фото: Душан Јовановић

КУД „Младост“ Љубљана

Министар Ђорђе Милићевић и Душан Кнежевић, Милка Давидовић, Илија Јанковић и Цвијетин Нешковић

Министар Ђорђе Милићевић и Мишар Вујиновић, Нада Цукуш, Кршћан Шућур и Мићо Појовић

Скупштина ССДС

Савез српских друштава Словеније одржао своју 27. редовну годишњу изборну скупштину на којој је изабрано ново руководство Савеза

Ова, већ 27. редовна годишња изборна скупштина Савеза српских друштава Словеније одржана је 13. октобра 2024. у Љубљани. У одређено вријеме присутне делегате и госте поздравио је Златомир Бодирожа, председник Савеза српских друштава Словеније, затим је отворио скупштину и предложио радне органе потребне за неометан рад скупштине. У Радно предсједништво скупштине изабрани су: Мирослав Мартић из КПСХД „Вук Караџић“ Радовљица, за председника радног предсједништва, Илија Јанковић из СКД „Слога“ Нова Горица, за члана и Милка Давидовић из СКПД „Свети Сава“ Крањ, за члана Радног предсједништва.

За чланове Верификационо-кандидационе комисије изабрани су: Зоран Јауз из СД „Др Младен Стојановић“ Велење, Миле Гашић из СКД „Петар Кочић“ Крањ и Душко Самарџија из КПСХД „Вук Караџић“ Радовљица. Овјеривачи записника били су Бранислав Јанковић из КУД „Младост“ Љубљана и Душан Кнежевић из СКУД „Видовдан“ Љубљана. Записничар је био Душан Јовановић из КУД „Младост“ Љубљана.

Радно предсједништво

Верификационо-кандидациона комисија је поднијела извјештај у коме се наводи да је на скупштини присутно 35 делегата из дванаест од тринаест друштава која су чланови Савеза српских друштава Словеније и констатовано је да скупштина има кворум и да може наставити са радом и усвајати важеће одлуке.

Након извјештаја Верификационо-кандидационе комисије председник Радног предсједништва Мирослав

Мартић предложио је и дао на расправу и гласање дневни ред скупштине, који је без дискусије и нових приједлога усвојен са гласовима свих присутних.

На ред су дошле остале тачке дневног реда, усвојен је записник 26. редовне годишње скупштине ССДС, а затим се прешло на извјештаје о раду Извршног одбора, Надзорног одбора, Суда части и извјештај о благајничко финансијском пословању.

Делегати на скупштини

Извјештај о раду Извршног одбора поднио је Златомир Бодирожа, предсједник ССДС.

У свом извјештају прво је навео да се извјештај односи на период од прошле до ове скупштине, односно од 23. априла 2023. до 13. октобра 2024. У наведеном периоду одржано је само пет редовних сједница Извршног одбора, а да је било и неколико кореспондентних усаглашавања по актуелним питањима. У вези са реализованим активностима истакао је да је било шест одређених пројеката, и да је пет у потпуности одрађено а да је шести, Новине српске „Мостови”, у фази реализације.

Од осталих пет реализованих пројеката навео је семинар за руководиоце фолклорних група, 22. фестивал фолклорних група ССДС, 1. фестивал ветеранских фолклорних група, Свечану академију поводом Видовдана – Видовдански завјет „Никад не заборави”, Рецитал „Прецима у част – потомству у завјет”, поводом 15. септембра – Дана српског јединства, слободе и националне заставе. Поред пројеката било је и других активности на разним нивоима, као што су скупови у Београду и други разговори.

Извјештај Надзорног одбора прочитао је Зоран Јауз, члан Надзорног одбора. У извјештају Надзорног одбора се наводи да Надзорни одбор констатује да је финансијско пословање брижно уређено и вођено по рачуноводственим стандардима. Сва финансијска документација је брижно вођена и опремљена са потребним листинама.

Златомир Бодирожа

Зато Надзорни одбор предлаже скупштини да овакво финансијско стање прихвати. Поред тога Надзорни одбор прегледао записнике Извршног одбора Савеза српских друштава Словеније и установио да су све одлуке Извршног одбора усвајане у складу са Статутом Савеза српских друштава Словеније.

Извјештај о благајничком и финансијском пословању поднио је Душан Јовановић, благајник.

У извјештају о благајничком и финансијском пословању наведени су сви приходи, као и расходи за пројекте, просторије и друге трошкове дјеловања.

Извјештај Суда части поднио је Владе Перендија, члан Суда части.

У извјештају је наведено да Суд части

ССДС није имао потребе да се састаје између 26. и 27. скупштине ССДС јер није било кршења статута ССДС нити било каквих пријава од стране друштава или појединаца.

Након поднесених извјештаја слиједила је дискусија о свим поднесеним извјештајима. Дискусија се односила на рад Извршног одбора, као и на рад предсједника.

На основу поднесених извјештаја и дискусије скупштина је у пакету једногласно усвојила све извјештаје.

Послије подношења и усвајања извјештаја разријешени су сви досадашњи органи ССДС, предсједник, оба потпредсједника, Надзорни одбор и Суд части.

С обзиром на то да је ово била изборна скупштина, стигло се и до најважније тачке дневног реда, а то је избор нових органа Савеза српских друштава Словеније.

Мирослав Мартић, предсједник Радног предсједништва прочитао је имена кандидата за све функције и органе ССДС. За функцију предсједника Савеза српских друштава Словеније своју кандидатуру је поднио само Милан Гламочанин из Културног друштва „Брдо” Крањ.

Кандидат за предсједника Милан Гламочанин изнио је свој програм и план рада а након тога отворила се дискусија.

Милан Гламочанин

У свом представљању навео је много тога што ју радио и у чему је учествовао, истичући и резултате свог рада као и друштва. У свом плану и програму нагласио је да се у раду ССДС неће ништа моћи направити без сарадње свих актера, свих предсједника и представника друштава који су тренутно у ССДС и потребно је постићи такав компромис, где би се свако друштво које је члан ССДС нашло мотивисано за рад и напредак. Предсједник као појединац и соло карика не може ништа посебно да уради, ако нема велику подршку и самим тим и једнаку визију и погледе на развој ССДС свих осталих чланова ИО ССДС.

У вези дјеловања у локалној и регионалној заједници истакао је да би ССДС би требало да се учврсти као кровна друштвена организација, самим тим стекне још већи кредибилитет међу члановима, како друштвима тако и појединцима.

ССДС би требао да повећа свој ангажман на дипломатском пољу у релацији комуникације тако се државним властима у Словенији (Министарство културе РС, ЈСКД РС, и остале) тако и прије свега са властима у матици у Републици Српској и Србији. У виду реализације пројеката Савеза сматра да је потребно наставити са организацијом

свих досадашњих пројеката, потребно је форсирати квалитет организације свих али и квантитет, окупити што више омладине и дјеце и чланова на: Семинар фолклора, Смотру за одрасле и дјецу, Смотру за ветеране, Видовданску академију. Мишљења је да би требао бити заједнички циљ у редове ССДС довести још већи број чланова (друштава) појачати заједницу, нашу комуникацију. Самим тим би наш статус као кровне организације Срба у Словенији још појачали.

Просторије ССДС које сад тренутно користимо за сједиште мишљења је да не одговарају функционалној употреби ни локацијом (проблем са паркирањем) ни у стању у каквом јесу могу да нам служе као узор и репрезентативни центар нашег рада. На крају је рекао да ово нека служи прије свега као ослонац, приједлог, никако не дефинитивни и коначни план рада и програма ССДС. (Биографија и План и програм рада у писменом облику су архивски пролог овог записника.

Након тога приступило се избору предсједника и за новог предсједника Савеза српских друштава Словеније јавним гласањем изабран је Милан Гламочанин.

За потпредсједнике Савеза српских друштава Словеније, с обзиром на

то да су била три кандидата, тајним гласањем изабрани су Бојан Антонић из КУД „Младост“ Љубљана и Снежана Бранисављевић из КУД „Бела Крајина“ Чрномељ.

Јавним гласањем у Надзорни одбор изабрани су: Стево Арсенић из СКД „Слога“ Нова Горица, Величко Кљајевић из Удружења гуслара Словеније, Кочевје и Зоран Јауз из СД „Др Младен Стојановић“ Велење. Исто тако јавним гласањем у Суд части изабрани су: Душан Новаковић СКД „Слога“ Нова Горица, Мирослав Мартић из КПСХД „Вук Караџић“ Радовљица и Саша Станковић из КУД „Свети Никола“ Марибор.

С обзиром на то да је код представљања кандидат за предсједника ССДС изнио своје планове и програме за будући рад Савеза српских друштава Словеније, нови предсједник ССДС Милан Гламочанин захвалио се на повјерењу и да ће радити на томе да се побољша рад ССДС у цјелини.

Тако је завршена и ова 27. редовна годишња скупштина Савеза српских друштава Словеније, а новом руководству ССДС желимо много успјеха у будућем раду.

Текст и фото: Душан Јовановић

Новоизабрани чланови Извршној одбора ССДС

Караван

Пошто је циљ сваке државе и народа да се сачува национални и свеобухватни културни идентитет, то мора бити примарни приступ у програмима и пројектима заједнице.

„Књижевно и драмско културно стваралаштво”

За очување језика и културног идентитета то је кључан фактор. Када су питања мањине у расијању (дијаспори), то је увијек отворена брана, пошто су те заједнице стално изложене асимилацији и тиме угрожености језика и свега онога што представља свеобухватни идентитет. Ако заједница, мањина, живи у држави исте групе језика, као што је случај Срба у Словенији и тиме је повећана опасност удаљавања писма и језика од српске мањине.

У Српском културном друштву „Петар Кочић” из Крања приликом самога оснивања друштва у примарни садржај програма, поред традиције одређење је и за очување језика и писма. Тако је за основно одређење постављено књижевно и драмско стваралаштво. Окупљена је секција, клуб српских књижевника, људи који пишу на српском језику. Та група око двадесетак стваралаца издала је до сада скоро четрдесет књига, а за девет књига друштво је било издавач. Стваралаштво је представљано у српским друштвима, на централним манифестацијама, као и гостовања у Србији, Републици Српској и Аустрији. Дјела неких аутора су успјешно су превођена и на словеначки језик.

Драмско стваралаштво има посебно мјесто у друштву, пошто је добро прихваћено међу Србима у Словенији, као и гостовањима ван граница. Група „Театар Давид” остварила је осам властитих продукција у сарадњи с режисерима из Србије и Републике Српске. Тако да књижевно и драмско стваралаштво у друштву иду раме уз раме и тешко је то да би се сада раздвајало. Сам садржај програма примјеран је за манифестације као што су академије, концерти, јубилеји. Ако буде само добра воља ове двије групе у друштву имају будућност, односно потребу да служе посланству очувању српског језика, писма, као и свеобухватног културног идентитета у корист српске заједнице у Словенији.

И у будуће биће нам потребна стручна и финансијска подршка у Словенији, као и из Србије и Републике Српске.

Међународни књижевни сусрети „Шушњар 2024”

Ови сусрети окупљају књижевнике из Републике Српске, Босне и Херцеговине, Србије, Црне Горе, Македоније и Словеније.

Одржавају се у Оштрој Луци и Санском Мосту, од 1974. године, слиједили су прекиди до 1995. године и послије се редовно одржавају, осим прекида у вријеме короне. За велики број књижевника из Србије, Републике Српске и средина гдје Срби живе, представља завичајну, домољубну и историјску преокупацију, културе сјећања и учешћа. Потребно је подсетити да је почетком Другог свјетског рата 1941. године, када је 10. априла основана Независна држава Хрватска (НДХ), на просторима Крајине, извршена окупација и почело пројектом брисање Срба с тих простора. Успостављени су логори и углавном цивилно становништво је довођено у логоре и масовно убијано. Ради великог терора дошло је до спонтаног отпора у насељу Сјенокос између села Трамошње и Кијева. Иако није било организованог партизанског покрета дошло је 6. маја 1941. године до оружаног сукоба између побуњених Срба и формација НДХ и нјемачких снага. Према потврђеним подацима тамо је од маја 1941. до 2. августа исте године на простору општине Сански Мост страдало око 5.500 Срба, и око 50 Јевреја и десетина Рома. Међу страдалим цивилима било је дјецe, жена и стараца.

Овогодишњи књижевни сусрети „Шушњар 24” одржани су 1. августа у Оштрој Луци уз учешће књижевника из Србије, Црне Горе, Републике Српске, као и из дијаспоре, Аустрије и Словеније. Овогодишња књижевна награда додијељена је књижевници из Србије, из Сремске Митровице, Жељки Аврић за књигу, збирку пјесама „Изван, изнутра”. У образложењу председника жирија Мирка Вуковића стоји да се сусрећемо с афирмисаним писцем

свих књижевних родова, који ствара у духу српске књижевне традиције. На сусретима представили су се бројни књижевници па тако и из дијаспоре, Словеније Маринко Јагодић Маки, а представљена је и информативна дјелатност Савеза српских друштва Словеније, Новине српске „Мостови”. Други дан бројни књижевници со посјетили Сански Мост, спомен подрује Шушњар. На Илиндан, 2. августа, општина Оштра Лука обиљежила је своју славу, а домаћин начелник општине Драга Дошеновић захвалио се свим учесницима манифестација Илиндански дани, где је било око осам различитих манифестација.

У градској библиотеци у Приједору 3. августа био је сусрет с књижевницима дијаспоре и књижевницима из Приједора.

Сусрет Подгрмечких књижевника Крајина и Грмеч имају по бијелом свијету расијане своје душе. Они не заборављају завичај, а посебно људи од писане ријечи се труде да се коријени не угасе. Основали су Културно друштво „Завичај” које је и покренуло одржавање тих сусрета прије четири године. Идејне вође удружења др Васо Предојевић и Оља Ернаут, поставили су темеље књижевним сусретима Подгрмеча у Лушци паланци. Постављена је и библиотека, која се стално допуњава. Овогодишњи књижевни сусрети одржани су 6. јула, поред бројних књижевника из Републике Српске, Србије, били су књижевници из дијаспоре, из Словеније Винко Пиљагић и др Васо Предојевић, они су и чланови клуба српских књижевника СКД „Петар Кочић”.

Овај пројект је суфинансирало Министарство спољних послова Републике Србије – Управа за сарадњу с дијаспором и Србима у региону.

Текст: Крстан Шућур
Фото: Архив учесника

Наша прича, наш траг 20

Ове, 2024. године, Српско културно уметничко друштво обележава 20 година постојања и деловања. Као врхунац године, поред бројних догађаја и пројеката којима друштво обележава свој јубилеј, чланови СКУД „Видовдан” су 1. јуна 2024. у Линхартовој дворани Цанкаревог дома уприличили свој целовечерњи концерт.

На тај начин су се чланови друштва покушали осврнути пре свега на протеклих десет година, те својој публици показати што је више могуће онога што је стварано од десете годишњице друштва до данас.

Назив концерта „Наша прича, наш траг 20” симболички представља и наставак, те надградњу свега онога што се унутар друштва стварало и неговало од оснивања, будући да је 10. годишњица друштва 2014. године обележена великим концертом истим називом – „Наша прича, наш траг”.

Концерт је пред више од 500 гледалаца у препуној сали Цанкаревог дома отворио извођачки ансамбл сплетом народних песама, који је затим наставио кореографијом „Нунта ин Исаково” – приказом свадбених обичаја из Исакова, аутора Синише Фирловића.

Божур

Уследио је блок дечијих група, најпре је на позорницу изашао припремни ансамбл представивши се Играма и песмама из Кобишнице, аутор кореографије Жељко Крсмановић. Након припремног ансамбла, осмехе на лица гледалаца као и громогласан аплауз измамили су наши најмлађи, чланови дечије – Ципирипи групе, који су се представили Сплетом игара и песама из Шумадије, аутора Александре Баиновић и Данијела Серчића.

Након њих, ништа мањи аплауз нису добили ни чланови омладинског ансамбла. Они су се представили Играма и песмама из Брусника, аутор кореографије Саша Богуновић.

Играма и песмама из Дрвара, односно кореографијом аутора Саше Богуновића под називом „Ој ливадо, ој зелена” концерт је наставио извођачки ансамбл, а потом позорницу препустио музичкој тачки – Сплету народних мелодија, који

Заједничка фотографија

је извео оркестар Old Serbian Sounds, под вођством Дарка Ћитића.

Ветерански ансамбл извео је свој Сплет игара и песама из Лесковца, а аутор поменуте кореографије је Душан Кнежевић.

Играма и песама из Ваљевске Колубаре, аутор Јанко Димитријевић, се у наставку концерта поново представио извођачки ансамбл, а након њега и припремни, Играма и песама из Халова, аутор кореографије Данијел Серчић.

Оркестар и женска певачка група су сплетовима народних мелодија односно народних песама направили увертиру последњој тачки концерта, најновијој кореографији „Ајде Радо да легамо“.

Дечја група

Поменуту кореографију – Игре и песме из Лужничке долине, аутора Жељка

Крсмановића, извео је извођачки ансамбл.

Омладински ансамбл

На позорницу је водитељка програма позвала председницу Савеза традиционалних народних плесова Словеније, госпођу Јању Равникар и представницу Јавног фонда за културне делатности, госпођу Тину Лахне. Свечани концерт друштва био је повод да Српско културно уметничко друштво Видовдан од Савеза традиционалних народних плесова Словеније добије признање за двадесет година успешног чувања и неговања културне баштине, а уметнички руководиоци Жељко Крсмановић и Данијел Серчић Маролтове значке – признања које појединцима за активно деловање у области фолклорне делатности додељује ЈСКД.

Ошварање концерта

Вешерански ансамбл

Извођачки ансамбл

Извођачки ансамбл

Техничка йроба

Дружење

Разиграна срца

Српско културно друштво „Слога“ Нова Горица организовало и извело фолклорну приредбу под називом „21. Разиграна срца“

Овај, за друштво најважнији догађај био је 5. октобра 2024. у Дому културе Нова Горица, веома лијепом објекту, који нуди све потребно за одржавање оваквих приредаба и других културних догађаја, а посебну атмосферу су створили и посјетиоци који су скоро до задњег сједишта испунили дворану и са великим интересовањем и радошћу пратили дешавања на бини, и њихова срца су била разиграна, као и фолклораша који су учествовали у овом програму.

На самом почетку фолклораша Српског културног друштва „Слога“ Нова Горица, све фолклорне групе, отпјевали су пјесму „Света Крајина“, а после тога су најмлађи чланови фолклорне групе, они из школе фолклора, одиграли игре из Левча. Уметнички вођа је Дана Беговић.

Послије аплауза који су измамили најмлађи учесници програма, присутнима се обратила Нина Максић, водитељка програма која је пожељела добродошлицу члановима друштва,

Ђорђе Милићевић и Илија Јанковић

пријатељима, љубитељима фолклорне умјетности и цијењеним гостима.

Прво је поздравила Само Турела, градоначелника Нове Горице, а затим рекла да је „велика част да је данас са нама и министар без портфеља у Влади Републике Србије, задужен за

координацију активности и мјера у области односа с дијаспором, Ђорђе Милићевић са својом пратњом“.

Поздравила је и представила и остале госте, а то су били: Горан Марковић, отправник послова у Амбасади Републике Србије у Љубљани,

Госћи и публика

Александар Стаматовић, првом савјетнику у Амбасади Републике Србије у Љубљани, задуженом за дијаспору, Милинко Шпица, конзул у Амбасади Републике Србије у Љубљани, јереј Мирослав Ђирковић, парох новогорички, Златомир Бодирожа, предсједник Савеза српских друштава Словеније, Сабина Волк Симчич, представник Јавног фонда Републике Словеније за културне дјелатности – Подручна испостава Нова Горица, Марко Трибушон, замјеник градоначелника Нове Горице, Душан Јовановић, уредник Новина српских „Мостови”, а пожељела је добродошлицу и свим представницима културних друштава и фолклорних група.

У наставку свог уводног говора и поздрава Нина Максић је навела да су организацију и реализацију ове приредбе финансијски подржали Министарство спољних послова Републике Србије – Управа за сарадњу с дијаспором и Србима у региону, Јавни фонд Републике Словеније за културне дјелатности, Јавни фонд Републике Словеније за културне дјелатности – Подручна испостава Нова Горица, Општина Шемпетер-Вртојба, Савез културних друштава Нова Горица, М-Ј Inženiring d.o.o., Gitri d.o.o., Stojan Marković – avtobusni prevozi Vipava и Слободан Стојановић. У име Српског културног друштва „Слога” и свих присутних искрено се захвалила за сву подршку.

Затим је још једном поздравила сама Турела, градоначелника Нове Горице, и позвала га да се обрати публици и извођачима у програму.

Јереј Мирослав Ђирковић

Градоначелник Само Турел је у свом поздраву и говору честитао СКД „Слога” Нова Горица на успјешном раду, очувању српске културе и традиције на овим просторима и доброј сарадњи са градом Нова Горица, а посебно је нагласио да ће 2025. године Нова Горица бити престоница Европске културе.

Златомир Бодирожа, предсједник Савеза српских друштава Словеније такође се обратио присутнима и истакао значај оваквих догађаја и начина на који се чува народно и културно наслеђе, нагласивши да СКД „Слога” то чини скоро тридесет година, као и Савез

Само Турел

српских друштава Словеније, који идуће године обиљежава тридесет година свога постојања и рада.

Јереј Мирослав Ђирковић, парох у Новој Горици, такође је нагласио важност очувања идентитета, традиције, вјере, културе, језика а посебно ћириличног писма. Након свог говора градоначелнику Саму Турелу поклатио је књигу о Светом Сави, која је преведена на словеначки језик.

Након ових поздравних говора водитељка Нина Максић је позвала Ђорђа Милићевића, министра без портфеља задуженог за координацију активности и мјера у области односа с дијаспором. Прије само обраћања министар Милићевића, Илија Јанковић, предсједник СКД „Слога” уручио му је поклон друштва у знак сјећања на овај догађај. Министар Ђорђе Милићевић је у свом говору рекао:

„Поносан сам што можемо кроз програм подршке, мера и активности у области очувања и јачања односа Србије и дијаспоре да пружимо подршку удружењима дијаспоре и региона јер је наш заједнички циљ је да свим силама сачувамо идентитет српског народа где год се он налазио. Широки спектар активности друштва „Слога” говори о труду да се сачувају наши корени, али и да се јасно виде напори наших људи окупљених око друштва да своју љубав и обичаје пренесу не само на младе

Госћи

нараштаје, већ и на околину у којој живе. Ово што ви радите кроз програме вашег удружења, што кроз фолклорне и музичке секције и приредбе негујете и свету показујете наше наслеђе, говори да сте ви, заправо, најбољи амбасадори наше земље. Ви, који годинама живите далеко од родног места, ви који сте рођени овде, ви чувате успомену на симболе нашег народа, на наш језик, ћирилицу, културу, традиционалне вредности. Ви јасно знате да без ових симбола, нема ни нашег народа, нема наше будућности. Радује што удружење велику пажњу поклања младима и што су они укључени активно у рад друштва и у промоцију Србије. На младима свет остаје, и на свима нама је одговорност и терет, али и задовољство да на њих пренесемо најпре љубав према Србији, а онда и обавезу да је чувају кроз тробојку, кроз ношњу, кроз песму, кроз игру јер су млади будућност Србије. Као министар задужен за дијаспору поносан сам што могу да подржим овакве пројекте, да будем са вама, да вам пружим руку, да вас саслушам и да вас чујем и да вам кажем да је ваша држава Србија, која год адреса била у вашем пасошу. А, могу и да вам обећам да ће ваша држава бити увек уз вас”, рекао је министар Ђорђе Милићевић.

Водитељка Нина Максић се захвалила свим говорницима на лијепим и подстицајним ријечима, а затим додала: „Том фолклору, тој нашој лепој српској уметности предајемо се и ми из „Слоге”,... „фолклораши”, играчи и плесачи српских народних игара.

Нина Максић

И зато: ево нас и вечерас, да са вама, драгим гостима поделимо ту радост, ту лепоту игре и музике, на наше велико, а надамо се, и ваше задовољство. Вечерас смо окупљени у славу српског фолклора и српске културе, али и фолклора и културе наших драгих словеначких и македонских пријатеља, у славу фолклора и културе свих добронамерних људи и народа. Следећа година је јубиларна, наше друштво слави 30 година свог постојања и од давне 1995. године поред матерњег језика, нашој деци желимо,

Злајомир Богирожа

да пренесемо нешто што се никад не заборавља, нешто што нам је дато у колевци, наше игре, наше песме и све обичаје и врлине које су нам оставили наши преци. Зато, без много приче, са песмом на уснама, са искром и пламеном у ногама, препустимо се игри, плесу и музици, препустимо се уживању.

Након тога водитељка је на бину позвала младе фолклораше, популарне „Малишане”, који су извели кореографију „Димко Делијо” – Игре и пјесме из Кумановског

Пјевачке групе СКД „Слога” Нова Горица

поља. Реконструкцију кореографије направили су Сара Јањић и Момчило Дамјановић.

На овој приредби учествовали су и полазници Допунске школе на српском језику, која има изузетну сарадњу са СКД „Слога”. Представили су се са рецитацијама и једном хорском пјесмом.

Дугогодишњи гости у учесници на „Разиграним срцима” су и фолклораши Фолклорне скупине „На Плаци” из Шемпетра, који су се представили са кореографијом „Плес за петелина”. Аутор кореографије је др Томаж Симентигер а аутор музике Сашо Звер. Из Новог Места је дошло Српско културно друштво „Ново Место” које је у свом наступу извело „Игре из околине Лесковца”. Аутор кореографије је Мирко Арамбашић, музички аранжман Драгомир Арамбашић.

Дјецји ансамбл СКД „Слога” Нова Горица

Од Лесковца игром и пјесмом отишло се још мало на југ, тачније у Македонију, а за то су се побринули чланови Македонског културног друштва

„Охридски бисери” из Нове Горице, који су се представили кореографијом „Егејске игре”. Умјетнички руководиоца је Блаже Илиевски.

Дојунска школа српског језика Нова Горица

Ветеранска група Културно просветно спортског и хуманитарног друштва „Вук Карацић” из Радовљице, која се окупила с намјером дружења и рекреације, ово вече представила се публици у Новој Горици кореографијом „Влашке игре из Кобишнице”. Аутор кореографије је Марко Чушин, а музички аранжман урадио Жанијел Шубља.

Наставило се игром, а за то су заслужни фолклораши Културно уметничког друштва „Младост” из Љубљане, који су одиграли такође влашке игре, али из Радујевца. Аутор кореографије је Милорад Руњо, музички аранжман Жанијел Шубља.

Из Крања су стигли млади фолклораши Културног друштва „Брдо” који су се новогоричкој публици представили са кореографијом „Игре и песме из Црне Траве”. Аутор кореографије је Милан Гламочанин, а музички аранжман урадио Дарко Ђитић.

Дјецји ансамбл „Малишани” СКД „Слога” Нова Горица

Ово вече у Новој Горици били су и пријатељи из Италије, тачније Удружење Срба „Круна” из Скија, који су одиграли кореографију „Игре и песме из Владичиног Хана”. Аутор кореографије Драган Гаги Павловић, аутор музичког аранжмана Раде Милошевић, а умјетнички руководиоци су Дајана Зарић и Милош Младеновић. Српско културно друштво „Видовдан” из Љубљане такође је дошло са младим фолклорашима који су се представили

ФС На Плати, Шемпешер

са кореографијом „Игре и песме из Кобишнице“. Аутор кореографије је Жељко Крсмановић, музички аранжман је дјело Дарка Ђитића, а уметнички руководилац је Данијел Серчић.

Најављујући сљедећу фолклорну групу водитељка Нина Максић је рекла: „Драги гледаоци дошли смо до последњег наступа вечерашње манифестације. Програм затварају домаћини, Српско културно друштво Слога, Нова Горица. Са овом кореографијом је Слога ове година на Европској смотри у Београду освојила бронзану плакету. Назив кореографије је „Ја сам српска кћи“ - народне игре из Жагубице. Аутор кореографије Звездан Ђурић, аутор музичког аранжмана и руководилац оркестра Владимир Милићевић, уметнички вођа Биљана Савић“.

МКД „Охридски бисери“ Нова Горица

Након ове кореографије која је одушевила присутне у дворани, а посебно чланове друштва, који и на овакав начин дају подршку фолклорној групи и друштву у цјелини, водитељка програма је позвала Илију Јанковића, председника СКД „Слога“ Нова Горица да подијели захвалнице за учешће у програму и да се обрати публици и извођачима.

Илија Јанковић је представницима фолклорних група подијелио захвалнице за учешће у програму, а затим се обратио публици и захвалио се на посјети и подршци свим фолклорним групама. Истакао је да идуће године Српско културно друштво „Слога“ слави

Извођачки ансамбл СКД „Слога“ Нова Горица

30 година свог постојања и рада и да ће се свечаности поводом тога одржати марта 2025.

Нина Максић је на крају рекла: „Дошао је крај ове предивне вечери али не и крај нашег дружење. Сви скупа сада одлазимо у Спортски центар (Hit Šport center), Шемпетер да уживамо уз музику, храну и хладно пиће”.

Тако је завршена и овогодишња фолклорна манифестација „Разиграна срца” а публика је била веома задовољна и одушевљена учешћем свих фолклорних група.

Текст и фото: Душан Јовановић

КУД „Младоси” Љубљана

КД „Брдо” Крањ

СКД „Ново Месџо” Ново Месџо

КПСХД „Вук Караџић” Радовљица

СКУД „Видовдан” Љубљана

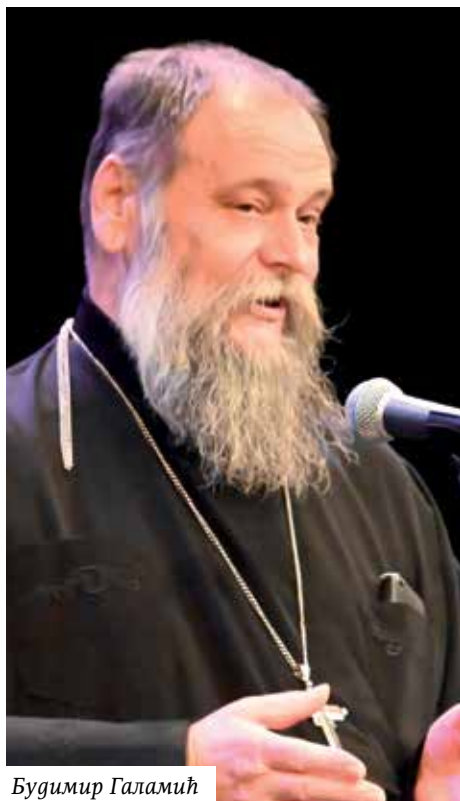
Удружење Срба „Круна” Скио

Дани српске културе у Крању

У организацији Културног друштва „Брдо” одржани Дани српске културе у Крању

ДАНИ СРПСКЕ КУЛТУРЕ У КРАЊУ

Централна манифестација Културног друштва „Брдо” из Крања препознатљива је под именом „Дани српске културе”. Први пут је одржана 2005. године. То је била до тада прва тродневна манифестација српске културе у организацији

Будимир Галамић

једнога друштва у Словенији. Ове 2024. године октобра мјесеца, тачније од 16. до 19. октобра манифестација је уприличена деветнаести пут и да није било Ковид пандемије били би то двадесети јубиларни Дани српске културе у Крању. Организовање манифестације Дани српске културе био је одважан и смио подухват, али и поуздан показатељ да је Културно друштво „Брдо” израсло у озбиљну организацију са јасном визијом свог рада и дјеловања у будућности. Овај вишедневни културни догађај, ове године у трајању четири дана, постао је препознатљив међу Србима у Словенији, Републици Србији и Републици Српској. Те давне 2005. године када су осмишљени и први пут реализовани Дани српске културе, жеља заснивача била је да то буде сјеме вишедневних дана српске културе широм Словеније гдје би сва или више културних друштава заједно у координацији Савеза српских друштава Словеније организовали јединствене препознатљиве Дани српске културе у трајању седам и више дана диљем Словеније. Како та идеја није пала на плодна тла, а Културно друштво „Брдо” рад својих секција током цијеле године не може представити у једном дану, једној приредби, као и тежња да се програм сваке године обогати новим разноврсним и богатим садржајима, Културно

Мања Зорко

друштво „Брдо” наставило је са овом богатом културном манифестацијом. На тај начин се непрестано подизао квалитет рада Друштва и привлачио све већи број чланова који су по правилу сваке године након ових манифестација препознали своју потребу и могућност задовољавања исте учлањивањем у рад Друштва. Вођству друштва, као и многим члановима било је сасвим јасно и препознатљиво да овим и овако изведеним манифестацијама придобијају све виши статус у локалној заједници као и држави Словенији. Континуирана жеља да се учи, учи од најбољих, напредује и не задовољава постигнутим, стално је обиљежје „Брда”, а то потврђује квалитет његове најпрестижније манифестације.

Овогодишњи четвородневни Дани српске културе плијенили су квалитетом и разноврсним садржајем изведеног програма. Била је ово година када Културно друштво „Брдо” обиљежава велики јубилеј, тридесет година успјешног рада.

Публика и гостии на Свечаној академији

Тако су и ови деветнаести по реду Дани српске културе били посвећени том великом јубилеју. Први дан, 16. новембара, одржали смо Свечану академију поводом јубилеја у предивном амбијенту Прешерновог позоришта у Крању. Други дан, 17. новембра, одржана је Књижевна трибина у Градској библиотеци. Професор др Душко Певуља из Бање Луке представио је књигу која носи наслов „О српском питању”, а Културно друштво „Брдо” је суиздавач заједно са Центром за српске студије из Бање Луке. Др Златко Јурић представио је своју књигу за дјецу „Кликоноги у доба короне”, а учествовала су и дјеца допунске школе српског језика са неколико рецитација. Трећи дан, 18. новембара, реализована традиционална манифестација „Пјесма

Мишар Вујиновић

рода мога” на којој су се представиле све пјевачке групе Културног друштва „Брдо” и гости из Србије у дивном амбијенту Прешерновог позоришта у Крању.

Четврти дан, 19. новембара, традиционална манифестација „Разиграна младост” одржана је у Спортској дворани Планина у Крању. Овај спектакуларан фолклорни догађај, концерт са изузетним програмом, пратило је и бодрило преко хиљаду посјетиоца чланова Културног друштва „Брдо”, високих гостију и других љубитеља српског фолклорног стваралаштва. Била је то завршна манифестација овогодишњих четвородневних Дана српске културе Културног друштва „Брдо” из Крања. Желим и овом приликом казати да је „Разиграна младост” предводница Дана српске културе започета двије године прије и овогодишња је двадесет и прва заредом. Да није било Корона вируса била би двадесет и друга.

У цјелини гледано манифестација Дани српске културе коју организује Културно друштво „Брдо”, по организацији, богатству садржаја, броју учесника и посјетилаца јесте догађај који служи на част и понос Друштву, али и локалној заједници па и шире. Без помоћи Градске општине Крањ, Јавног фонда Републике Словеније за културне дјелатности, Министарства спољних послова Републике Србије – Управе за сарадњу с дијаспором, Министарства културе Републике Србије, Владе Републике Србије – Кабинет министра без портфеља задуженог за координацију активности и мјера у области односа Републике Србије с дијаспором и наших спонзора овако обиман и садржајан пројекат не би били кадри сами реализовати. Свима заједно и сваком појединачно упућујемо најтоплије ријечи захвалности за исказану помоћ и

Мирољуб Несторовић

што су овај пројекат препознали, учинили вриједним помоћи.

Златомир Бодирожа

СВЕЧАНА АКАДЕМИЈА

Дани српске културе почели су Свечаном академијом поводом 30 година Културног друштва „Брдо” из Крања, а која је одржана 16. октобра 2024. у Прешерновом позоришту у Крању у веома свечаној атмосфери, уз великог броја чланова и пријатеља друштва као и гостију из Словеније и Србије.

Свечана академија почела је извођењем српске и словеначке химне, а затим је Леонора Подрашчанин уз пратњу бенда „Аутетно” отпјевала пјесму „Мала кућа”.

Водитељ програма проф. др Рената Агостини обратила се присутнима и пожељела добродошлицу на Свечану академији поводом обиљежавања тридесет година постојања и рада Културног друштва „Брдо”, а која се одвија у склопу манифестације „Дани српске културе”. Затим је пожељела добродошлицу и поздравила уважене госте, међу којима су били: Мања Зорко, замјеница градоначелника Крања, свештеници Александар Обрадовић, архијерејски намјесник љубљански, свештеници Српске православне цркве у Крању протојереј ставрофор Будимир Галамић и јереј Бранислав Тодорић, јереј Горан Шљивић, парох Српске православне цркве у Цељу, Марко Шћекић и Мирољуб Несторовић из Управе за

Добитници признања

сарадњу с дијаспором и Србима у региону, Александар Стаматовић, први савјетник у Амбасади Србије у Љубљани задужен за односе са дијаспором, Игор Велов, вијећник у Градској општини Крањ, Зоран Стевановић, предсједник странке „Ресница“ и вијећник у Градској општини Крањ, Соња Машић, вијећник у Градској општини Крањ, др Душко Певуља, редовни професор на Филолошком факултету Универзитета у Бањој Луци и управник новог бањалучког културног храма – Куће Милановића, Златко Јурић, доктор филолошких наука, Милан Гламочанин, предсједник Савеза српских друштава Словеније, предсједници и представници друштава, представници медија и гости.

У наставку свог поздравног говора проф. др Рената Агостини је изразила посебну захвалност за финансијску помоћ

Милан Гламочанин

и подршку Градској општини Крањ, Јавном фонду Републике Словеније за културне дјелатности, Министарству спољних послова Републике Србије – Управа за сарадњу с дијаспором и Србима у региону, Министарству културе Републике Србије, Влади Републике Србије, кабинету министра без портфеља задуженог за координацију активности и односа Републике Србије са дијаспором, као и нашим члановима друштва и вјерним спонзорима.

Након тога водитељка је позвала Мању Зорку, замјеницу градоначелника Крања која се обратила присутнима и честитала на великом јубилеју, а затим се гостима. Члановима и пријатељима друштва својом бесједом обратио и протојереј ставрофор Будимир Галамић, а послѣ њега и Мирољуб Несторовић је поздравио све присутне а вођству и члановима КД „Брдо“ честитао за успјено тридесетогодишње дјеловање.

Митар Вујиновић, предсједник Културног друштва „Брдо“ Крањ је подсјетио на дане оснивања друштва, као и на период у коме се друштво развијало и јачало, да би достигло оно што данас има.

Милан Гламочанин је поздравио у име Савеза српских друштава Словеније, чији је предсједник.

Златомир Бодирожа, један од оснивача КД „Брдо“, у неколико мандата и предсједник друштва, уједно и домаћин ове вечери, је такође поздравио све присутне, а његову бесједу доносимо на другом мјесту овог чланка.

У наставку Свечане академије проф. др Рената Агостини је рецитовала пјесму Десанке Максимовић „Опомена“, да би потом Лара Недовић, уз пратњу бенда „Аутетно“ отпјевала „Тамо далеко“. Водитељ проф. др Рената Агостини је

Златомир Бодирожа

позвала да јој се на бини придруже чланови породице Бодирожа, а то су били Никола, његов отац Дејан, и Златомир, Дејанов отац и Николин дјед и показали и показали како се језик, традиција и обичаји преносе с кољена на кољено и да на младима свијет остаје. Три генерације заједно.

Водитељка је у уводном дијелу рекла да је ово вече присутан и дугогодишњи пријатељи и увијек радо виђени гости Културног друштва „Брдо“ и да ће својим импресијама увеличати овај свечани јубилеј - проф. др Душко Певуља, а потом и др Златко Јурић.

У својој надахнутој бесједи оба говорника су заиста импресионирали својим топлим и поучним ријечима, и честитали велики јубилеј КД „Брдо“.

Након бесједа проф. др Душка Певуље и др Златка Јурића, публика је могла чути и видјети проф. др Ренату Агостини и њено извођење српске епске пјесме „Смрт мајке Југовића“, чије извођење никада не оставља равнодушним и у свакоме пробуди дубоке емоције.

Најављујући сљедећу тачку програма Свечане Академије проф. др Рената Агостини је рекла: „Петар Кочић је давно рекао: „Ко искрено и страшно љуби истину, слободу и отаџбину, слободан је и неустрашив као Бог, а презрен и гладан као пас.“ Покажимо вечерас да ни Република Српска није далеко. Пјесму „Света Крајина“ извешће нам група Завичајно јато.“

Послије ове дивне родољубиве пјесме услиједила је подјела признања заслужним појединцима који су свесрдно помогли оснивању и развоју Културног друштва „Брдо“ Крањ у протекле три деценије.

Женска ијевачка група КД „Брдо“ Крањ - „Брђанке“

- Слиједи додјела признања заслужним појединцима који су свесрдно помогли оснивању и развоју КД Брдо у прошле три деценије.

У част награђених бенд „Аутетно” је извео музичку нумеру, а онда је Митар Вујиновић подијелио захвалнице за учешће у програму, да би потом представница Јавног фонда Републике Словеније за културне дјелатности – Испостава Крањ подијелила признање Културном друштву „Брдо”, које је примио Митар Вујиновић, председник друштва.

Бенд „Аутетно” имао је краћи концерт, да би на крају програма водитељ проф. др Рената Агостини се обратила још једном публици сљедећим ријечима: „Даме и господо, хвала вам што сте дошли у оволиком броју и својим

присутством увеличали овај велики јубилеј. У име слављеника и организатора КД „Брдо”, позивамо вас на коктел и дружење у просторијама друштва. Живјели! На многаја љета!

КЊИЖЕВНА ТРИБИНА

Други дан манифестације Дани српске културе био посвећен литератури и књижевном стваралаштву, а поводом тога приређена је 17. октобра 2024. у Градској библиотеци Крањ књижевна трибина „Српска национална мисао”. Прво су полазници Српске допунске школе Крањ, са којима као ментор ради учитељица Невена Ступар, рецитовали пјесме познатих српских књижевника и својим рецитацијама одушевили публику која се окупила у великом броју и са великим интересовањем пратила ову трибину. Проф. др Душко Певуља је говорио о теми „Српска национална мисао” подсетио на неке ауторе који су писали о овој теми, а истакао је Ђорђа Натошевића и његову књигу „Зашто наш народ пропада”, а у наставку свог веома занимљивог излагања представио и књигу „О српском питању” Предрага Лазаревића, коју је приредио проф. др Душко Певуља, а објавио Центар за српске студије из Бање Луке у сарадњи са Културним друштвом „Брдо” из Крања. Др Златко Јурић је, читајући неке од пјесама, представио своју збирку пјесама за дјецу „Кликоноги у доба короне”, а која је објављена у издању „Арт принта” Бања Лука, и обухвата пјесме које су настајале у периоду ванредног стања и изолације. Пјесме у овој књизи су тематски везане за вирус корона, за школу, учење и заљубљивање.

На крају трибине Митар Вујиновић је свим учесницима подијелио захвалнице за учешће у програму књижевне трибине.

Проф. др Рената Агостини

Леонора Пограшчанин

ПЈЕСМА РОДА МОГА

Вече традиционалних народних пјесама под називом „Пјесма рода мог”, а које је одржано 18. октобра 2024. у Прешерновом позоришту у Крању, био је трећи догађај на овогодишњим Данима српске културе у Крању.

Пред великим бројем гледалаца, љубитеља српске изворне пјесме, прво су се на сцени појавиле младе чланице Пјевачке групе „Брђанке” из Културног друштва „Брдо” Крањ, и то трећа генерација, која је отпјевала пјесму „Што Морава мутно тече”.

Након ове уводне пјесме Елена Вујановић, водитељ програма, поздравила је све присутне и најавила овај догађај на којем су присутни могли чути разне пјесме, из разних српских крајева, а „Крајишки момци”, прва генерација пјевачке групе КД „Брдо” у свом првом наступу отпјевала је пјесму „Ојкан” и „Сенек де”.

Прва генерација „Брђанки” прво се представила пјесмама „Маријо ћеро мори”, „Свака гора чека листа свога”, а „Крајишки момци” из друге генерације отпјевали су пјесму „Од мора”. На ред је дошла и друга генерација „Брђанки” која је наступила са пјесмама „Еј, лепо пева за гором девојка” и „Ја купрешка”. А затим је публика чула и трећу генерацију Брђанки” и пјесму „Чубра Маро”.

Бенд Аушејно

Из Бешке, код Инђије, стигло је Културно умјетничко друштво „Бранко Радичевић” и у свом представљању крањској публици мушка пјевачка група отпјевала је пјесму „Ја посадих проју”, и за своје пјевање добили велики аплауз публике.

Послије њих доша јец реед и на оне мало старије чланове, прво је Мушка пјевачка група КД „Брдо” наступила са пјесмом „Розгалица”, а затим и Женска пјевачка група КД „Брдо” која је отпјевала пјесме Пјевај грло” и „Мој драгана сјеме паприково”.

Дошао је ред на још једне госте, а то су биле чланице Женске пјевачке групе из Центра за традиционалну културу и умјетност „Коста Абрашевић” из Бачке Паланке, које су се на веома лијеп начин представиле изводећи

пјесме „Прело прели”, „Ајмо моје сеје поиграти”, „Во наше село малово”

Трећа генерација „Брђанки” у свом новом наступу отпјевала је пјесме „Ситан камен до камена”, „Ја пораних рано на водицу”, а друга генерација „Брђанки” извела пјесме „Вита јела до неба”, „Мој драгане покри кућу циглом”. Друга генерација „Крајишких момака” наступила је извођењем пјесама „Грмеч горо”, „Ој јаворе”.

На ред су дошле поново „Прве генерације”, а Прва генерација „Брђанки” отпјевала је пјесме „Мој драгане, моја грудина леда”, „Сокол ми литна Јано”, „Колика је зелена ливада”, док су пјевачи из Прве генерације „Крајишких момака” отпјевали пјесме „Оћемо ли нас три стара”, „Два невена плава”.

Лара Неговић

На крају програма на сцени су се појавили чланови, односно пјевачи из Културног друштва „Брдо” Крањ, и то прва, друга и трећа генерација „Брђанки” и прва и друга генерација „Крајишких момака” који су заједно отпјевали пјесму „Јесам ли ти говорио секо” и на тај начин завршили ово лијепо вече на коме је публика чула много пјесама и уживала у извођењу свих пјевачких група, а треба напоменути да је доброј атмосфери допринио и сам амбијент Прешерновог позоришта, као и публика која је са великом пажњом и одушевљењем пратила наступе свих пјевачких група..

Подјела признања од ЈСКД

Завичајно јајо

21. РАЗИГРАНА МЛАДОСТ

Ево већ по двадесет и први пут Културно друштво „Брдо” из Крања организује и реализује фолклорну приредбу на којој су до сада учествовале многе фолклорне групе из Словеније, Србије, Републике Српске, као и из других држава. Ова манифестација је за двије године старија од „Дана српске културе”, а већ годинама одржава се у склопу најважнијег догађаја за друштво, а то су управо „Дани српске културе”.

И ове, 2024. године, овај фолклорни догађај привукао је велику пажњу многих љубитеља фолклора, како из Крања, исто тако и из других крајева Словеније, па и из иностранства. А све се одвијало 19. октобра 2024. у Спортској дворани Планина у Крању, пред више од

хиљаду посјетилаца који су у трочасовном програму могли видјети много тога, разних фолклорних група и различитих кореографија.

На сцени су се прво појавиле Ивана Вујиновић, Тамара и Марјана, које су отпјевале уводну пјесму, а након њих чланови дјечје групе Културног друштва „Брдо” Крањ изводећи тачку која носи назив „Једна земља, један тим”.

Након ових уводних тачака водитељ програма Жељко Андрић, који се појавио у ношњи из Црне Траве, поздравио је све присутне и госте међу којима је био и Владимир Котуровић из Управе за

Др Златко Јурић

сарадњу с дијаспором и Србима у региону, ту су били и чланови Градског вијећа Крања, као и представници друштава.

С обзиром на то да су овогодишњи „Дани српске културе” уједно и централна прослава поводом тридесет година постојања друштва, програм је био мало другачији него обично, поред наступа фолклорних група публика је могла видјети кратке видео снимке о неким фолклорашима, па је тако већ на почетку приказан видео под насловом „Колико дуго си члан Брда”, а остали видео клипови приказани су између наступа двају фолклорних група, тако да се и преко ових снимака публика могла упознати са неким непознатим детаљима из живота фолклораша.

Дошло је вријеме и да се покаже прва фолклорна група, а за то се побринуо Извођачки ансамбл Културног друштва „Брдо” који је извео кореографију под називом „Ђенана отишла на воденица” – Игре и пјесме из Црне траве. Аутор кореографије је Милан Гламочанин, а музичког аранжмана Жанијел Шубља. Умјетнички руководилац групе је Милан Гламочанин.

Културно умјетничко друштво „Бранко Радичевић” које је дошло из Бешке, код Инђије, из матице Србије, у свом првом наступу представило се извођењем кореографије која носи назив „Рајачки првенац”, а која приказује српске игре из Неготина. Аутор кореографије је Милорад Руњо, а музички аранжман дјело је Дарка Ђитића. Умјетнички руководилац је Александар Ердеш.

Проф. др Душко Певуља

Након гостију из Бешке на ред су дошли гости из Бачке паланке, тачније чланови Центра традиционалне културе и умјетности „Коста Абрашевић”, који су се крањској публици представили кореографијом кореографије под називом „Бујно оро се направи” – Игре из Босилеградског Крајишта. Аутор кореографије је Саша Богуновић, музички аранжман урадио Здравко Ранисављевић, а умјетнички руководилац је Светлана Радановић.

Из Аустрије су стигли фолклораша Културно умјетничког друштва „Острог” Линц, који су одиграли кореографију „Напи ми се гости мори” – српске игре из Бујановца. Аутор кореографије је Милорад Руњо. Музички аранжман урадио Дарко Ђитић. Умјетнички руководилац групе је Горан Чича.

Игром и пјесмом отишло се сјеверно од Бујановца, тачније до Жагубице, а за то су заслужни фолклораша Српског културног друштва „Слога” Нова Горица, који су извели кореографију која носи назив „Ја сам српска кћи” – Игре из Жагубице. Аутор кореографије је Звездан Ђурић, а музичког аранжмана Владимир Миличевић. Умјетнички руководилац фолклорне групе је Биљана Савић.

Млади чланови Српског културног друштва „Петар Кочић” из Фугена, Аустрија, представили су се извођењем

Учесници на Књижевној шрибини

кореографије „Игре из Шумадије”. Аутор кореографије је Саша Пећанац. Музички аранжман Драган Наранчић. Умјетнички руководилац је Саша Пећанац.

Културно умјетничко друштво „Младост” Љубљана у свом наступу приказало је кореографију која носи назив „Жоака дака поц” – Игре из Радујевца. Аутор кореографије је Милорад Руњо, а аутор музичког аранжмана је Жанијел Шубља. Умјетнички руководилац је Бојан Антонић.

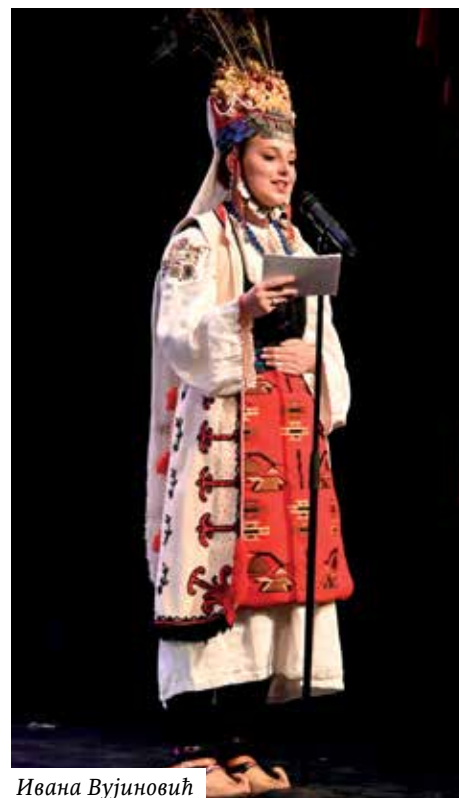
И тако пјесмом и игром стигло се и до Косова и Метохије, а игре и пјесме из тих крајева извели су фолклораши Српског културног друштва „Завичај” Клагенфурт, који су се представили кореографијом „Пође Дуде за воду” – игре и пјесме Косовског Поморавља. Аутор кореографије је Милорад Руњо. Музички аранжман Дарко Ђитић. Умјетнички руководилац је Марко Смолковић.

У свом другом представљању фолклораши Центра традиционалне културе

и умјетности „Коста Абрашевић” из Бачке Паланке извели су кореографију „Гајтано моме мори” – игре из пчињског краја. Аутор кореографије је Саша Богуновић, а аутор музичког аранжмана је Здравко Ранисављевић. Умјетнички руководилац групе је Светлана Радановић.

И гости из Бешке, фолклораши Културно умјетничког друштва „Бранко Радичевић”, имали су још једну прилику да се представе многобројним посетиоцима ове приредбе, а у свом другом наступу приказали су кореографију под називом „Гели мано ман” – игре из Кумановског поља. Аутор кореографије је Милорад Руњо, а аутор музичког аранжмана је Дарко Ђитић. Умјетнички руководилац је Александар Ердеш.

На сцени се поново појављује водитељ програма Жељко Андрић, ова пут у гламочкој ношњи, а затим позива Митра Вујиновића, председника Културног друштва „Брдо”, да му се придружи и представницима друштва који подијели захвалнице за учешће на „21. Разиграној младости”.

Ивана Вујиновић

Митар Вујиновић је поздравио све присутне, захвалио се свим учесницима на веома лијепом и занимљивом програму, а затим рекао неколико ријечи и о самом обиљежавању тридесетогодишњице друштва и подијелио захвалнице у знак сјећања на овај догађај.

Тако дође ред и да се покажу и млади фолклораши Културног друштва „Брдо” из Крања, фолклораши из омладинског ансамбла, који су одиграли кореографију под називом „Чула баба разбрала” – игре Босилеградског Крајишта. Аутор кореографије је Милан Гламочанин. Музички аранжман урадио Дарко Ђитић, а умјетнички руководилац је Милан Гламочанин.

И то није био крај програма, слиједило је велико изненађење а то су игре и пјесме из Јања, као и заједничко коло фолклораши из извођачког и омладинског ансамбла КД „Брдо” Крањ.

Дружење фолклораши и публике настављено је у истој дворани, уз живу музику оркестра Урнебес. И то је била тачка на овогодишње Дане српске културе, који су у четири дана били веома садржајни, са програмом у којем је свако могао наћи нешто за себе и бити задовољан оним што се приказало и видјело на овој манифестацији.

Душан Јовановић

Женска њевачка група „Брђанке”

Публика - Пјесма рода моја

Бесједа Златомира Бодироже на свечаној академији поводом 30 година КД „Брдо”

„Поштовани скупе, цијењени високи гости, драги чланови, даме и господо, браћо и сестре,

Чини ми велику част и ништа мање задовољство што могу све заједно да вас поздравим овим лијепим поводом на овом дивном мјесту и да свима вама упутим посебне ријечи захвалности што сте својим присуством у оволиком броју учинили овај наш јубилеј узвишењим и значајнијим и тиме показали да је 30 година заиста вријеме вриједно поштовања.

Нека ова моја бесједа буде моја честитка свим трудбеницима који су прије 30 година основали ово друштво, свима који су радили и свима који данас вриједно раде на његовом опстанку и просперитету.

Тешко бих могао данас овдје говорити, а да не призовем сјећања на те деведесете

Крајишки момци

године прошлог вијека када смо не својом кривицом ни својом вољом остали без државе. Распад државе значио је нестанак једне идеологије и једног система који је почива на тој идеологији. Како у тим околностима опстати, како се не изгубити, како преживјети,

како градити усред толико разноликости која јесу богатство, али у овом моменту препрека. Нестанак дојучерашње државе ми смо њено непостојање покушали компензирати у културној организацији која би објединила наше снаге, организовани у складу са законима нове нам домовине. Услед недостатка комуникација, не успостављених дипломатских односа наше матице и нове нам домовине, самоорганизовање био је једини начин да изградимо сопствени субјективитет, да повратимо пољуљано самопоуздање и поштовање према нашој српској култури. Схватили смо. Наше богато културно наслеђе, нашу историју, језик и свеукупну духовност не смијемо заборавити, већ нашу силну емоцију према тим немјерљивим вриједностима требамо претворити у стваралачку енергију уткану у нашу дјецу. Знали смо, само то је гаранција да ћемо трајати и да никада нећемо заборавити своје коријене. Због тога никада нисмо клонули ни духом ни вољом. Та наша самосвијест колико укоријењена у отаџбинско предање толико отворена свим универзалним вриједностима, разликовала нас је од једног дијела тадашње српске интелигенције који је допринио расрбљавању у име европејства. Ми на ту формулу никада нисмо пристајали. Одбацујемо одсуство склада између завичајног, националног и универзалног. За нас је то симфонија до које је нама, и нама сличнима, много стало. На том путу корачали смо некада ситним некада крупним корацима, али смо по правилу остављали видне трагове. Пут дуг три деценије довео нас је на мјесто гдје данас стојимо. А стојимо чврсто на ногама на немирном тлу које често неће да препозна или недовољно има слуха за признавање и уважавање чињенице да на овом простору

Мушка њевачка трупa КУД „Бранко Радичевић” Бешка

Женска њевачка трупa „Брђанке”

постојимо као саставни дио друштва. Мало више слуха, мало више воље, историјског памћења и освјежавање историјског сјећања значило би више просперитета и шанси за све па и нашу српску националну заједницу. Овдје на овом мјесту имам обавезу и дужност упутити посебне ријечи поштовања и захвалности локалној заједници наше општине Крањ што је препознала нашу племениту мисију, прихватила нас овакве какви јесмо, помаже свесрдно наше активности, а ми исто тако радо и несебично својим активностима све ове године помажемо интеграцију наших саплеменика у нову нам домовину, својим активностима дајемо огроман допринос разноликости и богаћењу заједничког културног простора нове нам домовине. Наше чврсто одређење, интеграција да и потпуно, асимилација нипошто. Слобода која подразумијева губљење идентитета за нас није слобода, већ нови облик родства.

Женска њјевачка љруја КД „Брго“

Наш успјех, наша највећа вриједност није у освојеним признањима, похвалама, наградама, којих узгред речено није мало. Ми се поносимо бројем

наших младих чланова, њиховим дјелима и оним што су од нас полако усвојили као дио свога бића. То су наша мјерила. То је спона прошлости и будућности која је љепша од најсвијетлијих споменика. То је оно због чега ћемо без стида смјети стати пред лице предака својих и због чега се на помен нашег имена неће постидјети потомци наши.

Мушка њјевачка љруја КД „Брго“

Могао бих још много тога да кажем, али нека ми буде дозвољено да у овој свечаној прилици упутим посебне ријечи захвалности многим нашим пријатељима чије смо несебичне помоћи били удостојени током ових претходних тридесет година. Без њих и њихове помоћи странице нашег љетописа биле би исписане засигурно бљећим словима. Желим вечерас да истакнем наше дугогодишње пријатеље проф. Др Душка Певуљу, др Златка Јурића и проф. др Ренату Агостини. Њиховом заслугом наши Дани српске културе бивали су из године у годину садржајнији, богатији разноврснији. Поштовани чланови, то што смо засадили прије три деценије ухватило је дубоке коријене и у доброј је кондицији. Знао да се сви радујемо његовом напретку и плодовима којима ће нас засипати и заслађивати.

То смо ми, бољих немамо, слабији нам не требају!

На многаја љета!

Фото: Душан Јовановић

Женска њјевачка љруја ЦТКУ „Косић Абрашевић“ Бачка Паланка

Дјечја група КД „Брдо“ Крањ

Извођачки ансамбл КД „Брдо“ Крањ

КУД „Осирої“ Линц

СКД „Слоја“ Нова Горица

СКД „Пејшар Коцић“ Фуен

КУД „Младоси“ Љубљана

СКД „Завичај“ Клајенфурт

ЦТКУ „Косија Абрашевић“ Бачка Паланка

КУД „Бранко Радичевић“ Бешка

Омладински ансамбл КД „Брдо“ Крањ

КД „Брдо“ Крањ

Пикник СКПД Свети Сава

Нови почетак после летњег одмора, Српско културно просветно друштво „Свети Сава” Крањ, организовало је 7. септембра 2024. пикник за своје чланове, пријатеље и комшијска српска друштва Горењске регије. Лепо време и сунце обасјало је лица присутних, као и ливаде за пикник „Код Славице” на Полици код Накла у близини Крања.

Већ од 12 часова замирисао је роштиљ и отварале се флаше пива и ракије, као и другог охлађеног пића. Ширина простора за пикник је омогућио да се поставило игралиште за одбојку и раширила се ћебад по трави где се лежавало, а деца играла до миле воље.

Овог пута, поред музике са нашег озвучења, разлегла се кола три хармоникаша и песме наших чланова и гостију. Веселу је допринела и светосавска Женска и Мушка певачка група, која се нису песмом устављала до у ноћ. Радна екипа наших чланова вредно су пекли, служили роштиљске специјалитете и точили пића у задовољство присутних. Ову лепоту и доброту прекинула је тама, па рекосмо: Живели!

Па, наздравље, до следећег пикника негде крајем маја месеца следеће године, на истом месту.

Забележио и фотографисао:
Драгиша Лазовић

Ревија народних ношњи

Српско културно просветно друштво „Свети Сава” Крањ, учествовало је на ревији народних ношњи у Камнику 8. септембра 2024. у организацији Јавног фонда Републике Словеније за културне делатности (JSKD). Фолклорашки друштва „Свети Сава” из Крања представили су ношње из Србије: Шумадија - централна Србија Банат - Војводина Димитровград - источна Србија и Косовско Поморавље - јужна Србија Народне ношње, мушке и женске су рад сеоских жена, везене и израђене из природних материјала, вуне, лана, свиле, коже, и памука. Неке су везене срмом, гајтаном, златном жицом. Те делове су радили мајстори свој заната. У Камнику је улицама града обављен дефиле свих присутних, између мноштва присутне публике. Сваку појединачну ношњу је аниматор догађаја представио присутним као и само друштво у склопу догађаја. Аплаузи су се ширили дужином целог мимохода. Светосавчани на овој ревији која је традиционална, наступају већ неколико година. Организатор је после догађаја учеснике почастео храном, пићем и нормално забавом.

Забележио: Драгиша Лазовић
Фото: Милка Давидовић

Из СД „Др Младен Стојановић” Велење

Активно почели и успјешно завршили 2024. годину

Успјешна гостовања

Ко што сваку и ову годину започели смо успјешно са гостовањима.

Чланови Српског друштва „Др Младен Стојановић” из Велења успјешно се одазивали на позиве код наших пријатеља и испуњавали постављене циљеве друштва. Ко што долази свако толико времена до смјене генерације дошло је и код нас, али смо формирали групу која ће бити следећих година носилац екипе.

Међународни фестивал фолклора „Ускликнимо с љубављу”

Наше прво гостовање започели смо на међународном фестивалу фолклора “Ускликнимо с љубављу”, код Српског културно просвјетног друштва „Свети Сава” из Крања. То је био уопште наш први наступ код домаћина у Крању од

кад ми постојимо. Зато нам је толико драже да смо успоставили сарадњу са још једним друштвом. Српско друштво „Др Младен Стојановић” из Велења учествовало је са мушком пјевачком групом и дјечјом фолклорном групом која је у том саставу и први пут наступила. Послије самог наступа припремили смо изненађење за чланицу друштва којој је то био први наступ а славила је и рођендан.

22. фестивал фолклорних група ССДС - Нова Горица

Чланови фолклорне групе већ су се неко вријеме спремали на тај наступ. То је за чланове друштва велик догађај јер је и најмасовније учешће српских друштава из Словеније. На фестивалу фолклорних група ССДС учествујемо већ низ година, тако је било и на 22. фестивалу

22. Фестивал фолклорних група ССДС

21. Етно фестивал Храсник

Семинар у Љубљани

који је одржан у Новој Горици у Дому културе Нова Горица. Овогодишњи домаћин је било Српско културно друштво „Слога” из Нове Горице.

Чланови Српског друштва „Др Младен Стојановић” одрадили су ујутро пробу и подијељене су им ношње тако да су били спремни за пут. На пут смо кренули око 13.00 јер је до Нове Горице 180 км. Овај пут су се први пут одлучили и родитељи да иду у већем броју са нама. У Нову Горицу смо стигли око 16.00 сати гдје смо се послје тога распремили, одрадили пробе и чекали на наступ.

Чланови су наступили са старијим дјечјим ансамблом. Одиграли су „Игре из Груже”. Аутор кореографије је Борка Прокић, а умјетнички руководилац Зоран Јауз. Послије успјешног наступа сви учесници и посјетиоци преселили смо се у Спортски центар ХИТ у Шемпетру при Горици, гдје смо наставили дружење. Кући смо кренули

око 22.00 сати гдје нас је ухватило невријеме: киша, град, снијег.

Чланови старијег дјечјег ансамбла из Српског друштва „Др Младен Стојановић” освојили су сребро.

12. међугенерациски фестивал - Улица плеше Велење

12. међугенерациски фестивал изводи се под окриљем Градске општине Велење и Људске универзе Велење. Траје два дана и обухвата различити културне, едукативне и друштвене догађаје. Један од њих је и „Улица плеше” на којој је учествовало и Српско друштво „Др Младен Стојановић”. Догађаји се одвијају у центру града од Цанкарове улице до Титовог трга. Наши чланови наступили су са фолклорном групом и играма из Груже на Титовом тргу а поред наступа чланови друштва на свом штанду правили су промоцију друштва. Милица Празник изложила је ручне радове, змијањски вез, који је био извезен на јастуцима, кошуљама, торбама... Радиле смо промоцију српског туризма, Новина српских „Мостови” – гласила Савеза српских

друштава Словеније, као и српске народне ношње и активности друштва.

Видовданска прослава Јесенице

Видовданска прослава нама много значи. Већ низ година ми се одазивамо и учествујемо на тој манифестацији. Не толико због самог наступа, већ због пријатељског односа што га имамо са члановима друштва КПСХД „Вук Караџић” из Радовљице.

На пут смо кренули са шест аута, дан је био лијеп и сунчан а то је утицало и на добру атмосферу самих чланова. Кад смо стигли на Јесенице, ту су нас чекали чланови КПСХД „Вук Караџић” из Радовљице и одвели до гардеробе гдје смо се смјестили. Одрадили смо пробу и чекали да почне програм. Наступ смо одрадили добро и са нашим пријатељима дружили се до краја. Чланови су били задовољни, а вријеме нам је послужило да смо се дружили до касно у ноћ. Са тим наступом полако завршавамо сезону фолклорних наступа. Морам похвалити организацију и надамо се позиву и за следећу годину.

21. Етно фестивал Храстник

Нашу активну сезону смо завршили код нама драгих пријатеља, СКД „Сава” из Храстника.

Учествовали смо на 21. Етно фестивалу у Храстнику. Наш први наступ изван граница општине Велење био је управо на Етно фестивал у Храстнику и то далеке 2007. године, зато се на позив СКД „Сава” радо одазовемо.

На 21. Етно фестивалу Храстник било је присутно много наших пријатеља и друштава. Учествовало је једанаест друштава, међу њима и ми са нашом фолклорном групом. Послије завршетка програма и подјела захвалница чланови свих друштава заиграли су коло и отишли на вечеру. Тај дан нам је завршен са дружењем уз музику уживо.

Дан отворених врата

Ко би рекао? Одржани већ 11. дани отворених врата српске културе у Велењу. Пројекат је прве године одржан на локацији у Велењу али због великог одазива гостију задње године одржава се на устаљеном мјесту, у Равнама код Шоштања.

Циљ пројекта је приближити српску традицију, културно наслеђе, језик, игру и пјесму родитељима, пријатељима, гостима, спонзорима и младима. За сада нам то иде добро од руке, зато и траје већ једанаест година.

Активне припреме почеле су десет дана раније, и овај пут као што и до сада нађе се екипа која испуни сва задужења као што треба. Чланови друштва почели су се окупљати у девет сати, због припрема за дочек гостију. Да не би гости били гладни, побринули се Илија Томић и Јован Станковић који су били задужени за роштиљ, у кухињи Бранка Коси, Данијела Митровић, Ружа Томић и Миленка Степаноски за колаче и послатице. Треба се захвалити и другим присутним који су помогли у кухињи око припреме хране Параскеви Јауз, Андријани Самарџић, Анастасији Самарџија.

Да би нас било што више и да би дошли и они што су имали жељу али су били ограничени доласком или нису имали могућности доћи сами, за њих смо задужили појединце да их довозе јер су и они дио нас, прате наш рад и радо се одазивају нашим позивима.

Дан отворених врата

Видовданска прослава

Послије свих тих припрема око дочека гостију и спремања дошло је и вријеме да се проба оно што се спремило за појести. После заједничког ручка и кратког одмора, позвани су сви гости да нам се придруже и присуствују програму, који је припремљен за њих. Уводни говор за све присутне одржала Данијела Митровић.

Послије тога сви присутни одиграли су неколико кола и отишли да се друже уз пјевање и музику у живо, за коју су се побринули Јуро и Анкица Ченгија, Његош Јауз, мушка пјевачка група СКХД „Десанка Максимовић” и чланови Српског друштва „Др Младен Стојановић” из Велења.

Хвала свима, који су се одазвали на позив (било их је заиста доста), а и спонзорима без којих не би било реализације. Не смијемо заборавити ни наше пријатеље, који су дошли и дали подршку нашем пројекту, а то су чланови СКД „Сава” из Храстника, КПСХД „Вук Карацић” из Радовљице и КУД „Свети Никола” из Марибора, СКХД „Десанка Максимовић” Цеље.

Спонзори: Градска општина Велење, АРСО stavbno pohištvo, Računovodstvo Igor Centrih.

Без знања нема напретка
Српско друштво „Др Младен Стојановић” из Велења опстаје и успјешно ради искључиво ради сопственог кадра. Да немамо сопствени стручни кадар вјероватно би врло тешко опстали због трошкова које доносе музичари, кореографи и умјетнички руководиоци. По питању те проблематике сваке

Међугенерацки фестивал

Међугенерацки фестивал

године на усавршавање знања шаљемо наше чланове и придобијено знање онда преносимо на чланове у друштву. По том питању ова година била је врло активна. Наши чланови учествовали су

на три семинара од тога на једном и у иностранству (Италија).

1. Семинар као што је већ споменуто одржан је у Италији, у граду Вићенца,

Семинар у Вићенци

а њихов организатор је било Културно умјетничко друштво „Слога” из Вићенце и Беслано дел Грапа. Семинар је трајао три дана а одржан је од 9. до 11. фебруара 2024. У име друштва ишла су три члана а то су: Јово Јауз, задужен за снимање и организацију, Зоран Јауз, умјетнички руководилац у друштву и Параскева Јауз, иако млада, одлучила се за усавршавања знања због рада са дјецом. Семинар је обухватао двије области. Једна је била „Змијање”, Република Српска, предавачи Горан и Сања Пупац а друга „Рашка”, Србија, а предавач Далибор Тодоровић, у пратњи корепетитора Михајла Миличевића и свирача традиционалних инструмената Вељка Петронијевића. Први дан је протекао са упознавањем градива и пјесме, слједећи дан се играло читав дан, а навече домаћини спремили дружење, задњи дан онако уморни и не наспава ни све поновили, снимили кораке и полако кренули према Словенији.

2. семинар одржан је у Љубљани у прослоријама Српског културно умјетничког друштва „Видовдан” из Љубљане, а у

Дан ошворених вриша

организацији Савеза српских друштва Словеније. Семинар је трајао три дана од 23. до 25. фебруара 2024.

Семинар је био међународног значаја јер су поред нас из Словеније била присутна и друштва из иностранства: Аустрија, Њемачка, Хрватска и Италија.

Одзив је био добар, пријављених 70 полазника међу њима и два из нашег друштва, Параскева Јауз и Зоран Јауз. Наши чланови први пут су се сусрели са играма из подручја ријеке Пчиње и Краљева. То нам много значи јер смо проширили знање још из двије области. Због близине ми смо свако јутро ранили и возили се у Љубљану.

Семинар у Марибору

3. семинар „Трагови традиције 3”, семинар народних игара и пјесамa из Ужица и Јања. Семинар је одржан у Рачама код Марибора а организатор је КУД „Свети Никола” из Марибора. Наше учешће на том семинару је већ трећи пут, и као што се види подржавамо такве семинаре што су у нашој близини и организују их српска друштва из Словеније.

Семинар је трајао два дана од 21. до 22. септембра 2024.

Семинар је обухватао двије области: Јањ – Република Српска и Ужице – западна Србија. Предавачи за Јањ били су Горан Пупац и Сања Пупац, који су нам већ познати и Властимир Вељовић за област Ужица. Корепетитор Дарко Ђитић са којим већ имамо сарадњу јер нам је он радио аранжман и снимак за нашу кореографију „Игре са Змијања”. Наши чланови Параскева и Зоран и овај пут су се упознавали са играма и пјесмом које још нису радили. Са тиме шире своје знање и доприносе ново знање за рад са члановима. Са виђеним су били задовољни и радују се организацији новог семинара.

Текст: Јово Јауз
Фото: Архив друштва

Семинар у Марибору

Путовање кроз Републику Српску

Едукативне радионице и обилазак културних, вјерских и природних љепота Републике Српске
Чланови Српског друштва „Др Младен Стојановић већ други пут реализовали пројекат „Повезивање“.

Пројекат је обухватао радионице змијањског веза, обилазак културних, вјерских и природних љепота Републике Српске. Идеја о дестинацијама путовања изникнула је од чланова друштва, понајвише због тога што дјеца играју игре са Змијања, а тамо никад нису били. За пријаву на пројекат и припрему елабората и саме организације задужен је био Јово Јауз. Пројекат ће се закључити у Велењу на 7. Међународном фестивалу везења на којем ћемо учествовати.

На пут се кренуло по претходном договору и са наше старе дестинације испред Дома ученика у Велењу у петак 31. маја 2024, послје поноћи, око један сат. Кренули смо са аутопревозником Пеми, који нас увијек вози кад идемо у иностранство. Расположење је било добро и примјерено циљу који смо испланирали.

Пут нас је водио на гранични прелаз Брегана, а успут смо у Цељу купили једног путника и још једну чланицу Српског културног друштва „Сава“ из Храстника у Римским Топлицама.

Језеро Балкана

Кренули смо даље путем Републике Српске.

Све вријеме до пред Бању Луку нас је пратила киша. Са доласком у Бању Луку око осам сати престала је киша и посијало сунце, прави љетњи дан.

Кад смо стигли требао је аутобус стати код дворца Кастела али због мото збора нисмо, па смо сишли с

аутобуса, а шофер отишао даље. Ми смо се организовали и отишли потражити Етно кућу у којој дјелује Хуманитарно удружење жена „Дуга“ из Бање Луке – Република Српска. У тим просторијама никад нисмо били. Домаћини су нас срдечно примили, угостили и захвалили што смо дошли у толиком броју. Ту су одржане радионице. Показали су нам како се ради змијањски вез и гдје се све у пракси може употријебити, како се са статвама израђује платно и кроји за ношње. Имали смо могућност да видимо оригиналне старе змијањске везове, а показали су нам и најдужи змијањски вез који је испуњавао све услове за упис у Гинисову књигу рекорда али због финансија није уписано. Послије завршетка су нас одвели у Етно галерију, гдје су изложени сувенири са мотивима Змијањског веза.

ХУЖ Дуга – Бања Лука

Удружење је настало 1992. године, спонтаним дјеловањем групе бањалучанки, жена хуманиста, са циљем да помогну рањивим категоријама друштва у тадашњим условима.

Данас „Дуга“ све своје услуге базира на оригиналном психо социјалном

ХУЖ „Дуга“ Бања Лука

програму који има за циљ да духовно и економски оснажи жене које су незапослене, сачувају традицију, културу и старе занате, односно народну умјетност кроз израду аутентичних рукотворина примјеном традиционалних техника и пренесу ју на млађе генерације. Рад се одвија кроз неколико програма: Психосоцијални програм (Савјетовалиште и Радна рехабилитација), Етно радионица, Клуб Дуга, Етно галерија Дуга.

За свој хуманитарни рад, „Дуга” је проглашена удружењем од интереса за Град Бању Луку, 2011. године и добила је Плакету града за хуманост. ХУЖ „Дуга” је прва невладина организација у Републици Српској.

Наш предсједник Јово Јауз одржао је састанак са предсједницом ХУЖ „Дуга”, Миром Звонар, и договорио се о будућој сарадњи између два удружења. Позвао је чланове ХУЖ „Дуга” да се нам придруже на 7. Фестивалу везења у Велењу које се одржава сваке друге године. Долазак је потврђен, а у склопу 7. Фестивала везења, биће одржане и радионице змијањског веза. Фестивал ће се одржати 25. и 26. октобра 2024. године у Црвеној дворани (Рдечи дворани) у Велењу. Сарадња између Српског друштва „Др Младен Стојановић” и Хуманитарног удружење жена „Дуга”, траје већ од 2017. кад су у Велењу одржане прве радионице Змијањског веза.

После успјешно завршених радионица пут нас је водио у правцу града Јајца. Тај пут нам много значи јер води преко Змијања. Већина чланова никада није била на Змијању и ако у друштву већ неколико година радимо змијањски

Јајце

вез, а чланови друштва играју и игре са Змијања. Сад су имали први пут могућност да кроче на Змијање и планину Мањачу и тако осјете барем мало тај ваздух и природу тог краја.

Послије краћег задржавања и одмора наставили смо до језера Балкана. Једног предивног мјеста у природи. Због тога смо се овдје и задржали мало дуже. Док је старије натјерала глад у ресторан, млађи чланови отишли су да прошетaju пашњацима и да обиђу језера. После одмора кренуло се даље и то до коначне дестинације тога дана у град Јајце.

Стигли смо око 17.00 сати и смјестили се у хотел Турист 98 који се налази уз сам град, тако да нам је све било на руку. Брзо смо се организовали и кренули да обилазимо туристичке дестинације. На почетку смо заједно обишли водопаде у граду, а онда се сви разбјежали по групама. Ми старији за себе, а дјеца за себе.

Змијање

Област Змијање (централни дио Босанске крајине) заузима још од половине 16. вијека сав простор између крајишких ријека Врбаса на истоку и Сане на западу, планине Козаре на сјеверу и Мркоњић-града и Кључа на југу. На овом простору у средњем вијеку постојала је жупа Земљаник у саставу Доњих Крајева, доцније Крајине. Падом под турску власт 1528. на терену Земљаника настаје нахија Змијање са незнатно различитим границама. Њено име први пут се спомиње у турским пописним дефтерима 1541. Од најстаријих времена до данас Змијање је насељено Србима православне вјере. Исламизација у овом крају никада није успјела, нити имала присталица за све вријеме отоманске управе. Позната личност овог краја јесте писац и пјесник Петар Кочић рођен у Стричићима.

Језеро Балкана

Језеро Балкана налази се испод планине Лисина на надморској висини од 700 метара. Окружено је пашњацима и шумама четинара и храста. Језерски комплекс чине два језера (мало и велико) а настала су подизањем бране. Излетничка тачка је предивна и вриједи је посјетити. Налази се свега пет километара од Мркоњић Града и 60 километара од Бање Луке.

Сљедеће јутро окупали смо се на доручку и припремили план. После доручка неки чланови отишли су на тврђаву у Јајцу, док су други отишли прошетати и купити сувенире за успомену. Није нам се журило јер нам је слједећа дестинација био манастир Гомионица, а послје тога град Бања Лука.

Мошо збор у Бањој Луци

Тврђава Јајце

Јајачка тврђава изграђена је у комплексу старог града Јајца у средњем вијеку изнад водопада ријеке Пливе. Проглашена је националним спомеником Босне и Херцеговине. Тврђава је имала важну улогу у средњевјековној историји Балкана, за коју се често користе називи кастел или каштел, постојала је и прије првог помињања Јајце у писменим изворима. Вријеме настајања обухвата тврђаву која се налази на самом врху брда, изнад ушћа Пливе и Врбаса.

На пут смо кренули око 11.00 сати. Пут нас је поново водио преко Змијања до Бање Луке и ту смо скренули на пут до манастира Гомионица. До манастира нам је било потребно око три сата. До сада нико од учесника није био у том манастиру. Кад смо стигли отишли смо у манастир. Ту нас је дочекало манастирско свештенство. Свештеник нам је напоменуо да ако будемо други пут долазили можемо се најавити, па да нас угосте. Радо виде кад им дођу организоване групе. Да смо знали, ми би се раније најавили. Обишли смо цркву, продавницу сувенира и музеј у манастирском комплексу који садржи збирку икона, збирку рукописних и старих штампарских књига. Онда смо мало сјели са свештеником, добили потребне информације о манастиру, а он нас је послао да изађемо из зидина манастирског комплекса и да прошетамо и видимо како манастир шири свој утицај и изван комплекса. Урађен је парк, са рјечицом, на којој стоји воденица која ради. Ту је споменик посвећен Давиду Штрпцу. Нисмо ни знали да ту поред манастира

Манастир Гомионица

стоји и основна школа која носи исто име као наше друштво „Др Младен Стојановић”. Тужно али истинито да је сеоска школа 2024. угашена јер у школи нема ученика. Позната личност која је похађала ту основну школу био је српски писац Петар Кочић.

Манастир Гомионица

Манастир Гомионица је манастир Српске православне цркве, припада Епархији бањалучкој и налази се у насељу Кмећани, град Бања Лука. Проглашен је за национални споменик Босне и Херцеговине. Одлуку је донијела Комисија за очување националних споменика на сједници одржаној од 19. до 23. јануара 2006. године, Национални споменик чине: црква Ваведењу Богородичином, зграда старог конака, стара чесма, стара ограда, гробље, покретно наслијеђе (збирка икона, збирка рукописних и

старих штампаних књига и предмети умјетничког занатства).

Манастир Гомионица са црквом посвећеној Ваведењу Богородичином налази се 42 км западно од Бање Луке. Смјештен је уз горњи ток истоимене ријеке, у селу Кмећани подно Змијањске висоравни

Није познато када је подигнута манастирска црква у Гомионици и којој је био ктитор. На мјесту данашњег постојао је старији храм. Први писани траг датира се у 1540/41. годину када се у једном турском пописном дефтеру у области нахије Змијање помиње манастир Залужје. Овај назив манастира се повезује са именом засеока Лужије, два-три километра сјеверно од Гомионице, у којем се налази некропола од преко стотину стећака.

После обиласка манастира

Тако се заврши и наш други дан. Пут нас је одвела у Бању Луку. Ту смо се смјестили у центру града. Аутобусом нисмо могли прићи јер су сви прилазни путеви били блокирани због мото збора. Град је био пун туриста. На нас је то добро утицало јер је град живио, а и ми смо били дио тога врвежа. Посјетили смо Кастел, обишли Саборни храм Христа Спаситеља. После вечере дјецу смо полако смјестили у собе за спавање, а старији су отишли мало у ноћни живот.

Посљедњи дан, нашег путовања започели смо доручком и договором о нашој рути. И овај дан било је све

Мраковица

блокирано око хотела, само што овог пута због бањалучког маратона. Договор да кренемо на пут било је 10.00 сати али смо на аутобус стигли око 10.30 јер нас шофер није могао покупити код хотела. Полако смо се опростили од Бање Луке и кренули путем Приједора, тачније на Мраковицу - Козара.

На Мраковицу смо стигли око подне, дан је био предиван сунчан и топао. На Мраковици смо посјетили музеј и споменик. Ту смо се дружили, пјевали, поиграли по неко коло. Било је занимљиво јер су многи пролазници застали и проматрали нас. Старији су, као што увијек чине, отишли мало до ресторана да пробају њихове специјалитете. Ту смо се задржали око четири сата. Заиста је вриједило. Полако смо наставили пут према Дубици, тачније до Доње Градине. У Доњој Градини нико до сада није био. Гледајући оне казане и слушање прича, шта се ту дешавало и да су то чиниле комшије Хрвати (усташе) многи нису могли вјеровати. Поготово су се згражали над тиме да су у казанима кували људе - Србе и из њих правили сапун. Многи ћете рећи, а зашто то да слушају наша дјеца, па зато да не забораве ко што су то заборавили њихови родитељи и да нам се због незнања не понови. Кад је причати о Аушвицу и Јеврејима све је добро, а кад је о Србима, ћути да не би неко чуо. Нама Србима увијек кратко памћење, као код златне рибице.

Требало је да се задржимо и у спомен парку Јасеновац али због временског ограничења шофера нисмо. Само смо прошли и наставили пут Словеније.

Градина

Мраковица - Козара

Козара је планина у сјеверозападном дијелу Босне и Херцеговине, данас је дио Републике Српске. Простире се између токова ријека Саве на сјеверу, Врбаса на истоку, Сане на југу и Уне на западу.

Од праисторије, па до историје новог вијека, Козара је била поприште многобројних устанака, погрома, а служила је и за збјегове цивилима. На једном од врхова планине Козаре, на вису Мраковица, подигнут је Меморијални комплекс Козара, у знак сјећања на пале борце за слободу током Битке на Козари у Другом свјетском рату.

На меморијалном зиду уписано је 9921 име, страдалих бораца који су се супротставили усташко-фашистичком терору. (хрватско-њемачком терору)

Доња Градина

Доња Градина је највеће страстиште у систему концентрационих логора Јасеновац, које је формирала Независна држава Хрватска у другом свјетском рату. Логор Доња Градина није био логор у правом смислу, већ главно страстиште у ком су убијани заточеници из логора III Циглана. Ту се је вршило масовно истребљење Срба, Јевреја и Рома.

А кад први пут крочиш на стазе спомен подручја Доња Градина, не видиш ништа, а дубоко осјетиш све. Не видиш размрскане лобање, остатке мозга, пребијене кости, трагове клања и све врсте мучења и убијања. Али осјетиш дубоку бол и тугу. Па корачаш изузетно споро и нијемо, туда гдје је било немисливе буке и бијеса злочинаца и крика невиних страдалника.

У Велење смо стигли, Богу хвала живи и здрави, пуни лијепих утисака са тродневне екскурзије. Покушали смо да обиђемо што више, за нас значајних „обиљежја“ Републике Српске и надамо се да ће интересовања за оваква путовања бити још већа, па ћемо моћи да их одржавамо чешће.

Захваљујемо се члановима и наравно осталим пријатељима који су имали повјерење и пошли са нама на ово путовање.

Партнери пројекта: Градска општина Велење, ARSO s.p., Pemi – avto šola in prevozi, d.o.o., Савез српских друштва Словеније, Хуманитарно удружење жена „Дуга“ Бања Лука – Република Српска.

У Бањој Луци

БИЈЕГ У ШКОЛУ

Прошло је неколико сати од Маријиног доласка код Раде. Док је пролазила уском стазицом између њене и своје куће, само јој је вирила глава из дубоке бијеле пртине, коју су јутрос великим лопатама прокрчили њихови очеви.

Снијег је током ноћи толико нападао, да је ујутро све изгледало нестварно. Кровови кућа и помоћних зграда потпуно су се изгубили, а стабла у воћњаку дошла некако краћа, са раскошним крошњама, које су личиле на оне најљепше, али сада огромне бијеле гљиве у оближњој шумици, које је мама брала послје топлех јунских киша.

Снијег је с обје стране стазе личио на зидове неког уског, тек саграђеног ходника, али без плафона, са отвореним видиком докле поглед досеже.

Дјеца су се радовала док су често и босим ножицама трчкарала по уској стазици, а кад им се ноге накупе хладноће, брзо утрче у кућу, често уз грдњу старијих, због страха да се ти мали вражићи не прехладе и разболе.

Док су се дјевојчице играле, топлота у соби је већ јењавала. Више се није чуло пуцкетање дрва из пећи, као да се и ватра гаси, кад се на вратима појави стрина и рече:

– Марија! Од данас имаш брата. Марија се, сва збуњена, поче освртати. Као да је нешто тражила.
– Ма не тражи ту ништа! То је код твоје куће. Добила си брата, и он је у твојој кући. Ако хоћеш, можеш ићи да га видиш.

Марији су и даље звониле ријечи у ушима и глави: „Добила си брата, брата...”

– Не! Нећу кући! – одлучно изустуи и чврсто се ухвати за Радину руку, очекујући од ње потребну помоћ. И поред свих могућих убјеђивања, остала је при својој одлуци, па је преспавала код Раде у њеном кревету.

Дуго није заспала. Осјећала је како Рада у сну равномјерно дише, а она још мисли на стринине ријечи.

Прошло је неколико мјесеци. Стигло је и прољеће. Нестало је меких стаза од снијега, а бијеле, огромне гљиве, претвориле су се у раскошне зелене, или расцвјетале шешире. Уском стазицом између кућа, боса дјечица су безбрижно трчкарала. Од оног фебруарског дана, све се промијенило.

Марија није знала шта према брату треба да осјећа. Знала је само оно што јој је мајка рекла. Мора пазити на њега кад она није ту и ако плаче, да га узме себи и покуша умирити. Она је то нераскошно чинила. Био је мали да би узео њене књиге или играчке, а њој се чинило да јој је ипак нешто узео. Није знала како се то зове, али је знала да јој мама, због њега, више нема времена за причу пред спавање, што јој је веома недостајало. Сад и тата, чим уђе у кућу, прво иде до бешике, узме га у руке, подигне и пита:

– Шта је данас радио татин синчина? А?

И тако сваки дан. Она, као да више не постоји. Тужна је кад се сјети како је било раније. Тата би јој често, кад стигне кући, доносио неку ситницу, али највише се радовала кад је помиљује по глави и упита:

– Шта је данас радила татина кћер?

Како је вријеме пролазило, Марија се све више повлачила у себе, али је маму морала слушати. Једног дана, чувши упоран плач, мама уђе у собу и гласно је изгрди што је пустила да брат тако дуго плаче. Марија одлучи да се побуни:

– Ако ме будеш гонила, да носим и пазим тог нашег дрекавца, ја ћу побјећи у школу.

– У школу? – зачуди се мајка. – Ко је још бјежао у школу? То први пут чујем.

– Па, ето, ја ћу бити прва, зато што ми је у школи љепше него код куће. Тамо учимо, цртамо, пјевамо, такмичимо се ко ће боље научити и рецитовати пјесмице.

– А како то теби иде од руке?

– Добро! Само је некад Душко бољи од мене. Али, само некад.

– Знаш, имаш ти право. И ја бих радо побјегла у школу.

– Зашто ти? Ти ниси мала?

– Баш зато што нисам мала! Тек сад знам колико је важно ићи у школу. Кад сам била мала, тад женској дјечици нису дали ићи у школу. Тако је било и са мном, иако сам била најмлађе дијете, а и родитељи су ми били имућни. На све моје молбе и сузе, они би одговорили: „Женској дјечици не треба школа. Кад порасту, удаће се, и шта ће им онда школа?” Моја три старија брата су ишла у школу. Уз њих сам научила читати и писати, ал’ само ћирилицом, па жалим што не знам и латиницу. Знаш, кад треба нешто да потпишем, не знам шта сам потписала, јер пише на латиници.

– Мамице! Не брини! Ја ћу те научити! Видјећеш. Учићемо заједно.

– Важи, мила! И знај, драго ми је што волиш ићи у школу. А ако некад и припазиш овог нашег дрекавца, како га ти зовеш, и то је нека школа. Схватићеш кад порастеш.

Мајка оде из собе, а Марија погледа у креветић, одакле су је знатичељно посматрала два крупна плава ока. Насмијешу им се и настави да учи пјесмицу.

Неколико година касније, иако је мама уз Марију научила латинично писмо, то јој није било довољно. Силно је жељела да иде у школу, да сједи у ђачкој клупи, слуша учитеља док предаје, објашњава лекције, као и све остало што уз то иде.

Кад је одраслима могућност да се упишу у вечерњу школу за основно образовање, била је међу првима. Једнога дана, видно узбуњена, показала је својим укућанима свједочанство о завршеној школи.

Марија је била поносна на своју мајку, јер је успјела да оствари сан из дјетињства. У том тренутку помагала је брату да правилно изговори реченицу из Буквара:

– Остоја иде у школу.

Ружица Кљајић

(Из књиге „Батина се вратила у рај“, Нови Сад-Петроварадин, 2014)

МИРИС КРОФНИ

Малу, у бијело окречену собу, испунила је пријатне топлота коју је исијавала земљана пећ. Крај ње, на шареном ћилиму, играо се малишан. Друштво му је правио жути, угојени мачак, који је, испружен цијелом својом дужином, спокојно спавао поред дјечакових ногу.

И мачак и малишан, у исто вријеме подигоше главу кад су се врата нагло отворила и на њима појавила мајка с Маријом у наручју. Пажљиво је спусти на кревет, непрестано говорећи:

– Жива је! Жива је...!

Брзим покретима скидала је с ње мокру обућу и одјећу. Коса јој је била мокра, ручице ледене. Настојећи да надвлада паничан страх, мајка јој је масирала руке, ноге, тијело, гдје је прије стигла. Затим ју је увила у бијели вунени шал и добро покрила. Окренувши се за тренутак, угледала сина како је нетремице посматра, а мачак се већ склупчао поред Маријиних ногу, као да је желио да јој дарује топлоту свог богатог крзна. Мајка оде до пећи да погледа ватру, јер је и од ње очекивала помоћ за своју промрзлу кћер. Кроз гласно пуцкетање сувих дрва у ружичастом пламену, зачу се тихи Маријин глас:

– Мама, жедна сам.

– Богородице света, хвала ти! – изустила мајка, док је прилазила кревету. Њежно помилова Марију по лицу, а онда гласније рече: – Сад ћу ја – па брзо изађе и још брже се врати с чашом у руци.

Кад се Марија напила воде и дошла к себи, мајка упита:

– Марија, злато, шта се десило?

– Зашто питаш, мама?

– Давно је требало да стигнеш из школе, па сам се забринула.

– Знаш да је школа далеко и сваки пут ме јако боле ноге. Рекла сам ти то већ неколико пута.

– Да. Имаш право. Далеко је. Има близу четири километра у једном правцу.

– Ето, видиш, мама, ништа не измишљам.

– Али, ја сам те нашла на нашој њиви како без свијести лежиш на земљи.

– Дуго сам остала у школи. Онда сам журила кући, а пошто је онај поток у долини набујао, газила сам по леденој води. Због хладноће и мокрих ногу, кренула сам пречицом, уз наше брдо. Около, путем, требало би ми више времена.

– И онда?

– Мамице! Са брда, чини ми се, од моје школе, у леђа ми је дувао јак ледени вјетар са снијегом, па сам се једва кретала. Више се ничег не сјећам.

– Разумијем, јадно моје дијете.

– Јесам ли због тога сада у кревету овако покривена?

– Да. Била си сва мокра и ледена. Ко зна колико си дуго тако лежала? Боже мој! Али, биће све у реду. Обећавам ти. Него, како је било у школи? Знаш, због дугог пјешачења често те боле ноге, али, увијек се радујеш кад кренеш у школу. Реци ми, зашто си се тако дуго задржала у школи?

– Мама, било је тужно. Јако! Јако!

– Због чега?

– Због моје учитељице.

– А шта је са њом?

– Болесна је, мамице.

– Од чега, злато?

– Не знам. Јутрос није дошла на наставу. Умјесто ње, часове нам је држала учитељица Мира, њена сестра. Рекла је да је наша учитељица болесна, и да ће нас она учити неко вријеме. Дјеца у школи причају, да је нашој учитељици вјештица исисала крв и да је због тога мршава и блиједна. Једном, кад је било топло, па се лагано обукла, видјели смо да по рукама и ногама има неке модрице.

– Та прича о вјештици је због незнања, па свијет прича свашта. Жао ми је што је болесна. Али не брини. Оздравиће она. Видјећеш. Нешто ми се чини да то није све. Је ли се још нешто десило?

– јесте. Још свашта – рече Марија, па се замисли. Као да се двоумила, да ли да све исприча мајци. Ипак, последије мање паузе настави: – Јутрос, за вријеме великог одмора, чекала сам у реду за ужину коју је тета Биса дијелила. Знаш, мамице, добијемо комад црне погаче и шољу млијека које се кува од неког бијелог праха. Није укусно као млијеко од наше Руменке. Погача је увијек тврда и хладна. Никада је не једем, већ дам једном другу за кога кажу да је веома сиромашан. Док сам стајала у реду, било ми је хладно. Дувао је вјетар, а и земља под ногама била је расквашена од кише што је јуче падала. Одједном ми је пао мрак на очи и прво чега се иза тога сјећам је јак мирис. Нешто је врло лијепо мирисало.

– Драго дијете! Шта се десило? Причај

– Не знам. Кажем ти, нешто је лијепо мирисало и кад сам отворила очи, угледам маму наше учитељице како стоји поред кревета на ком сам лежала. Гледајући у мене, рекла је:

– Биће она добро. Ево, већ јој се враћа боја у образе, чим се мало угрејала. Смрзло се јадно дете на тој хладноћи.

Ја сам збуњено гледала око себе. Нисам знала како сам се нашла у стану моје

учитељице. А онда, на другом кревету, на подигнутим јастуцима, угледам учитељицу Јелу. Дуго сам је гледала и замало да нисам заплакала. Она је, мамице, много болесна. Ништа није рекла. Само ми се насмијешила. Њена мама ми је дала топло млијеко и једну велику румену крофну, која је тако мирисала да ми је било жао да је поједем. Жељела сам да што дуже мирише. Мамице, она мени и сад мирише.

– Добро, мила! Пустите сад крофне! Шта је даље било?

– Учитељичина мама ми је рекла да ме унијела у кућу, јер сам, чекајући у реду, пала. Каже, да су се уплашили за мене. Поручила је, чим могнеш, да дођеш у школу...

– Хоћу, сине! Не брини! Одмах сутра, ако Бог да. Сад одмарај, а ја идем донијети топлу супу, да се загријеш.

– Али, мамице! Сачекај, да ти још нешто кажем. Важно је. Ради се о нашим учитељицама.

Мајка се двоумила: да ли да је саслуша, или да оде по топлу супу за промрзлу и гладну цурицу. Ипак, одлучи да је саслуша, застаде, па рече:

– Добро, мила. Али, немој дуго. Знаш да си гладна, а то није добро – па, дубоко уздахнувши, заћута, а Марија настави:

– Мој друг Фадил, чуо је кад је тета Биса рекла његовој мајци, да су наше учитељице са својом мамом дошле из далека, из једног великог града, у коме је за вријеме рата њихов отац, који је такође био учитељ, убијен са још много учитеља и њихових ђака. Је ли то истина, мамице? Знаш ли, можда, гдје се то десило?

– Све је могуће, кћери мила. Било је тога и у малим и у великим градовима. Али и у селима. Тако су и наша села ојађена и у црно завијена. Али, нећемо више о томе. Има времена. Сазнаћеш и више него што желиш. У животу је то тако. Како растеш, тако и учиш. Сазнајеш многе и разне ствари, али, неке никада нећеш разумјети. За данас је доста туге и несреће. Уморна си и треба да се одмараш.

Мајка брижно провјери да ли је Марија добро ушушкана. Њежно помилова дјевојчицу, затим успаваног мачка, уз малишана у наручје и тихо изађе из топле собе.

Ружица Кљајић

(Из књиге „Батина се вратила у рај“, Нови Сад-Петроварадин, 2014)

Жељка Аврић

ЈЕЗИК НАШ НАСУШНИ

Поезија и матерњи језик су од постанка у вечитом и нераскидивом загрљају. Сестра и брат. Рођени заједно, из исте ћелије и семенке – човековог прабића, онога што јесте. Ниједна књижевна врста није толико срасла са језиком на којем се исписује или казује, као поезија. Језик који слушамо још у материчном гнезду, у постеличним овојницама, на којем проговарамо и којим говоримо, на којем стварамо, волимо, тугујемо и продужујемо задати нам генетски код, градивно је ткиво поезије, кичма њеног опстојавања.

Реч, језик и писмо духовна су основа на којој се гради културни и национални идентитет, који указују на порекло и припадност, а поезија је једна од темељних грађевина колективног духа народа (како у смислу традиционалне, усмене књижевности), тако и уметничке књижевности (без обзира на националну одредницу, епоху, књижевно-уметнички правац).

Пошто је поезија одређена метром и мелодијом, од давнина се доживљавала и слухом, певајући, а не само казивањем. Још од првобитне заједнице па све до данас, кроз сва цивилизацијска раздобља, друштвене турбуленције и индивидуалне мене, историјске епохе, индивидуална поклизна и узлете, упоредо са свакодневним битисањем, као верни отисак свих човекових животних сфера и као посебна сведочанства преломних тренутака у историји света, држава, народа и друштва, настајали су епови, поеме, успаванке, тужбалице, пошалице, здравице, песме о раду и уз рад, обредне и обичајне, верске, љубавне, јуначке, породичне песме.

Трагичне, херојске, нежне, дрске и провокативне, једноставне и узвишене; певане и казиване, јединствене и са општим местима; индивидуалног или колективног аутора, генерацијски наслеђиване уз презиме, крсну славу, друштвени статус, парче земље или торбак, слободу или ланце, оне су

пулсирале бићем народа који их је недрио и доказивале животност и лепоту језика на којем су испеване.

Поезија није само начин изражавања, већ и начин размишљања. Она подстиче на запитаност, проширује постојеће и отвара нове видике, захтева и намеће промене. Савремено доба је у први план у свим делатностима човековим, па и у уметности, поставила императив пословности, користи, зараде. Поезија није комерцијалан књижевни жанр, а у фокусу књижевне јавности све је више број објављених књига, број добијених награда и њихов значај. Ако је циљ само написати песму, објавити књигу, другу, трећу, онда песник престаје да буде уметник и постаје занатлија. Или, још горе – у грозничавој потрази за песничким образцем који ће испратити трендове, задовољити укусу шире публике и апетите издавача, све је даље од стваралачког а све ближи профаном.

Циљ мора бити узвишенији, трајнији – истраживање дубина матерњег језика, откривање језичких старина и нових речи; владање класичним поетским формама и стварање индивидуалног песничког израза; чување матерњег језика од утицаја тзв. дигиталне писмености и приземних наратива која пласирају средства масовне комуникације; неговање традиционалних вредности, стварање нових а квалитетних; повезивање различитих културних простора кроз сарадњу појединаца и институција културе итд.

Захваљујући матерњем језику, један број песника је у сталном дијалогу са песмом, што значи да су у сталној корелацији са песничким језиком, пре свега, са другим књижевним жанровима и уметностима, друштвеним појавама, другим људима, самим собом... Процес у којем су константе: језик – песма – песнички језик, пун је преиспитивања, трагања, сазнања, откривања. Колико смо спремни да га истражимо, обогатимо и дарујемо, толико он нас чини комплетнијим, свеснијим себе и оног што смо преузели,

али и оног што остављамо као својеврсну духовну и културну оставштину. Немерљиви су песнички доприноси матерњем језику врхунских српских песника у различитим књижевно-историјским епохама као и оних, нама савремених, кроз поетску индивидуалност, лексичку разноврсност, семантичко обликовање и изражајност, формалну организацију стиха итд.

Језик је лако искварити, осиромашити, заборавити. Много непријатеља, отворених и прикривених, оних са намером и из нехата, матерњи језик има. Ако се језик не негује, не истражује и проучава, ако му се не знају източник, токови, развођа и вододелнице, ако се не учи, говори, преноси, пева, пише, богати, језик почиње да стагнира, суши, тавори, замире. Одговорност за то сносе сви: држава, институције, академска и стручна јавност, медији, школе и универзитети, књижевници, посленици културе, појединци.

Томе доприноси и агресиван уплив туђица, посебно речи енглеског језика који се у 21. веку појављује као средство глобалне комуникације у политици, дипломатији, спорту, науци, привреди, култури. Затим, читалачка некултура, одсуство потребе за сазнањем, све израженија апатија према књизи и читању, као и подложност конзумацији популарних и забавних садржаја нарочито доступних путем интернета, узрок су све оскуднијем и искваренијем речничком фонду великог броја људи, чија се усмена комуникација своди на скучене језичке образце, истрошене фразе, употребу жаргона, скраћеница, вулгаризама. Такође, садржаји у домену интересовања медија доступни на све савршенијим техничким средствима комуникације, давно су изашли из забавно-популарне, информативне и технолошке сфере, населили ментални свет појединца и на тај начин постали императив читавог његовог личног универзума, како унутрашњег и духовног, тако и у послу, друштвеном

животу, породици итд.

Језик квари површна и комерцијална књижевна продукција која се поводи за трендовима, имитира стварност и за чије одржање не постоји ниједан једини уметнички разлог, а посебно језику шкоди лоша и банална поезија чија је хиперпродукција нарочито видљива на друштвеним мрежама и која великим делом, ни у књижевном, а још мање у језичком погледу не нуди ништа ни ново, ни квалитетно.

Компјутеризација и дигитализација суверено владају светом. Програмирање је постало посао будућности. У свету у којем без система кодова не можете закључати ни врата свог стана, а камоли радити и уживати благодети технолошке (р) еволуције, сваком појединцу је неопходна бар основна компјутерска обука. Стећи дигиталну писменост, постало је лакше него језичку, посебно што се промовише и нуди у привлачним паковањима: видео-игрицама, интернет-куповини, електронском банкарству, забавним садржајима различитог типа итд.

Колико је олакшала живот и рад, толико је и штете нанела - дигитална (не)писменост субкултурно намеће као културно, искључује потребу за двосмерном комуникацијом, разговором, читањем, писањем, стварајући свој посебни језик идиома, шифри, знакова, симбола који егзистира на нивоу препознавања, али не и дубље, у стваралачком, креативном смислу.

Уз све наведено, међу егзекуторе матерњег језика сврстали су се и медији, посебно електронски, чије редакције и уредништва, са ретким изузецима, у трци за најновијим информацијама и гледаношћу, ретко воде рачуна о језику, речнику, дикцији и намећу површност, естрадни укус и одсуство културне, аргументоване комуникације, истичући у први план престижност у поседовању и брзину у пласирању информација. Медији све више преузимају и улогу јефтиног забављача путем различитих ријалити програма, као и политичких пропагатора, са гостима агресивне и увредљиве реторике, одавно изгубивши сазнајну, васпитну, педагошку, поучну улогу. Да

ли се сећате када сте последњи пут на малим екранима гледали један поетски час, нечије песничко представљање, слушали поезију младих стваралаца или рецитаторе?

Српски језик угрожавају и неодговорни интелектуалци како тзв. глобалисти, тако и они, који, вођени чисто политичким разлозима прекрајају прошлост и стварају језике млађе од нације којој припадају, преимунојући српски језик сходно називима новостворених државица, ентитета, национа. У борби против насртаја на српски језик, прва линија одбране су стручна јавност и државна власт. Они треба да буду организатори и носиоци темељних и озбиљних истраживања целокупне наше културне баштине, посебно српског језика: филолошких и лингвистичких; затим, стварање лексичких, ономастичких, дијалекатских база података, чији би крајњи резултат била капитална дела у виду етимолошких речника, речника историје језика и дијалекатских атласа.

На критику држави, овим се, чак и преко граница своје моћи, уместо ње, врло успешно баве неки приватни издавачи у Србији, као на пример Издавачка кућа „Прометеј“ из Новог Сада, што тој кући, наравно, служи на част, а свеколиком читалаштву, на ползу..

Од почетка свог књижевног рада, пишем на обе изговорне варијанте српског језика: екавској и ијекавској. У мојој свести, осим књижевног српског језика, попут археолошких слојева налази се специфично предачко наслеђе; речи различитог порекла, старине, значења, из ко зна којих архетипа. То је немерљиво богатство, то су посебни дарови. Један додељен рођењем, други образовањем, а оба примењиви, у књижевној употреби. Они не егзистирају одвојено, нису отуђени, већ обгрљени један другим; не пореде се и не такмиче, већ прожимају и допуњују. Моје је да их негујем, а они ме заузврат богате лексички, тематски, духовно, људски. Сваки има своје место у мом бићу, свој тренутак и израз када и којим проговарају, а тај избор зависи од ситуације, поетске теме и форме у којој се тема обликује.

Оно што забрињава је чињеница да сваке године, све мање младих људи уписује студије српског језика и књижевности. Такође, све мање деце уписује први разред основних и средњих школа. При томе, наставне планове и програме, као и уџбенике креирају и препоручују они који су покушали да из гимназијских читанки протерају поезију Десанке Максимовић, као што су то већ учинили са неким делима Ђосића, Попе, Нушића, Ковачића, Сремца, док су романе Михаиловића и Киша пребацили у изборни део.

Старимо и осипамо се, као народ. Ко ће децу наше деце учити матерњем језику, ко ће их упознати са српском књижевном баштином која је, напоследку, део европских али и светских књижевних токова? Ко ће сутра писати српским језиком и ћирилицом, на којем ће се језику говорити поезија српских песника? Шта ћемо без наших речи и нашег Језика? Говорити туђи? Служити се мимиком, гестовима, симболима? Комуницирати знацима, типкати бесмислене низове састављене из бројева и слова језика који може сахранити чињеница да га све мање људи говори?

Хоћемо ли се споразумевати сличицама и скраћеницама без икаквог смисла и језичке лепоте? Зар то није очигледна регресија, враћање на почетак писмености, цртама и резама двадесет и првог века које не води у прогрес, већ у спору умирање.

Језик је жив организам. Док год има оних који га говоре, језик се развија, богати, освежава. Језик одсликава и обликује сва животна збивања и цивилизацијска достигнућа. Како се чува, тако и опстаје. Песници, можда највише од свих људи, осећају биће језика. Најбољи песници уједно су и највећи заштитници свог језика а њихова поезија његов најлепши репрезент. Ако човек не осећа матерњи језик не може осетити ни туђи језик. Ако заиста имаш нешто да кажеш, најбоље ћеш то саопштити њиме – без обзира да ли је стандардни, књижевни језик или завичајни дијалекат. Зато, казујмо! Док се још разумемо. Да нам се не би догодио неки нови Вавилон.

Жељка Аврић

ПЕСМЕ

КОЧИЋ ПЕТАР, КЋЕРИ СВОЈОЈ

Ако нам замуте Ријеку,
оловом Поље сажегну,
свитања с љетином спале,
ми ћемо подићи чеку -
наше склопљене тропрсте;
из срца ће да се разлегну
молитве златоусте
кроз стотине дрхтавих звона,
за све нам претке заспале
од искона и изгона.

Ако ми уђу у двориште,
кров и кућне зидове сруше,
светињу начине попрштем,
из груди откину ово душе...
Нећу им простити, Свевишњи,
ако ми дјеца запиште,
па ти се кунем у засушни
да с прага не каним узмаћи;
он ће остати, барем -
о који ће се спотаћи,
кад потјерам стрвинаре.

Снује ли опет, лукави,
да нас у жице увеже,
обезвиди, обезглави,
памћење пламеном ужеже;
нека се причува онијех
који су мећаве крогили -
не зна он да смо се
мукама оваплотили
и да су све сузе и смијех,
налик на наше пркосе.

Ако се у мојој сабраћи
пријегећи злодух одомаћи,
слуђене нас подијели
и косидбама прориједи;
једне у удес сеобни,
друге у бездан незнани,
а под шљиву шта остане -
па кад и њу посијеку,
од тријешћа ћемо колијевку,
да у њој нада опстане..

Кад ми на перо ударе,
у туђице да окују ријечи,
па нам кроз свијести тмицу
крену да латине ћирилицу;
да видим ко ће да спријечи
Језика Српског милодаре!
Ни мртав нећу им дати
ни једно једино словце -
то моје чедо, сунце, вреоце,
туђаљке, ојкаче, сватовце!

Јер, без Језика,
кћери,
у својој Вјери -
нећемо постојати.

СОНЕТ КОСТИМА

Пребиловци, август 1941.

Скупљам бедренице, стучене грудњаче,
смрскане лобање, вилице у крику.
Кошчице прстију, прсле кичмењаче
у вјечнају памјат, опрост, чемерику.

Скупљам у наручје, под срце, у јаук,
заклани трак наде, крст без године.
Сва безумља Ножа у будући наук.
У ждрелима црним јецај молитвице –

Мајчице, не дај ме! Спаси драги Бого!
И последњи дрхтај, стравом изнемого
на који ће пасти сенка госпе тамне...

Под каменом белим бездомљене кости
давну правду ишту. Добри Боже, прости!
У опело скупљам наше боли јамне.

ИСПОВИЈЕСТ

Лице завело
у оку угарак
Мори ме јад
и јед
Спекла ме несаница
ископнило сјећање
сатрла милостиња

Им'о сам воћњак и казан
чељад и ћоше у биртији
славио крсно име
нећељом пред цркву
пушимо и људујемо
не би много
ал' мени доста

Ондак дођоше
мрко су гледали
тукли бога му
ћерали с кућишта
отимали старевину
ко одма' не крену
полегосе га ничице
изгори сиротиња

Дуго смо бјежали
крили се страовали
успут се погубисмо
у мраку
по јендацима
ондак нас примише
дадоше крува
селише овђе – онђе
Најпослије ево ме
кажу одговорни

привремени смјештај
а и ће би
ионако не знам
свуда земљаци
и фамилија
препознајемо се
по несрећи

Ноћу не спавам
гледам у таваницу
тамо налазим
оно што сам изгубио
шљиву у цвату
мирис кома
и пјесме из старина

Шта би то људи
коме се замјерих
не облагах комшију
не одмјерих криво
нијесам украо
не учиних срамоте
не ојадих нејач
не учвијелих мајке

Боже
што ме предвоји
осакати разапну
сину ни биљега
унука немам
стара се објесила
ја не могу
гријех је
синко

СЕЛО КОЈЕГ НЕМА

села
кроз које пролазимо
нема ни на једној карти
у развојном плану туристичкој понуди
до њега се долази по сећању
и само ако залутате

у селу у које стигосмо забуном
има више кућа него душа
и више врага него посетилаца
пред њима седе старци слични пањевима
из којих никад ништа пролистати неће
село у које смо забасали
зарасло је у ћутњу и грижу савести
не чује се здрављење ни мукање
дозивање живине клепетуша
по зидовима се тиће умрлице
завесе на прозорима теже од прекора
пси зевају и чекају свој ред
капије цвиле рђом
закатанчене у неврат
и љуљашке кад их разнежи ветар

у ово село долазе они
који су отишли из себе

и само по нужди
остају док не обгори свећа
одлазе журно и без освртања

село у које нас доведе случај
спава сном из ког се пробудити неће
прођимо брзо
затворених очију
непристојно је зурити у мртваца

ЖЕТВА

У мом се пољу
весела жетвена песма
не чује више

Жетва се велика спрема,
оштре се косе диљем;
све што је сејано Мраком
родило изобиљем.

Почиње жетва браћо,
на земљу и у класје!
Спавајте напола будни,
ово је време пасје.

Жање се мукло, у строју,
падају главе к'о снопља.
Оче, мркло је доба,
чувај ме нишана, копља.

Жетва је, Мајко, страшна!
Жито се сабласно њише...
Жетеоци кад пођу,
неће се вратити више.

Откад су сенке Таме
притисле Поље моје,
уместо жетвене песме,
тужбалица се поје.

ПОСВЕТНА

Ми смо ти она врста
коју су скидали с крста

боли ножем и коцем
ктели Сином и Оцем

Ми смо ти оно племе
којем су тровали семе
властитом крвљу шкропили
вешали дерали топили

Ми смо из оног стада
што га је војска Хада

крстила огњем и мачем
глобила јауком плачем

Ми смо од оне сорте
коју су вучје кохорте

Жељка Аврић

располутиле сјамиле
преклале обезглавиле

Ми смо из лагума збega
сеоба колона черга

Са фреске из светиња
прогнани од аветиња

Ми смо од земље црнице
из гаражи костурнице

опростом мржњу надрасли
да би из пепела васкрсли

БИОГРАФИЈА – ЖЕЉКА АВРИЋ

Рођена 1964. у Бањој Луци. До одласка на студије, живела у селу Маглајани, општина Лакташи. Дипломирала на Филозофском факултету у Новом Саду. Живи у Сремској Митровици. Пише поезију, књижевне приказе, есеје и кратке приче. Прилоге објављује у књижевној периодици.

Члан је Удружења књижевника Републике Српске, Удружења књижевника Србије, Матице српске и Словенске академије књижевности и уметности са седиштем у Варни, Бугарска.

Објављене збирке песама: Портрет, Звездарница, Маргиналије, Временик, Јесам, Жеђам, Несан, Сушти, Изван, изнутра, Сонетне бројанице (са

књижевником Ранком Павловићем), Песма јој је друго име (изабране љубавне песме), Прича о некадашњем (изабране песме).

Песме су јој превођене на руски, мађарски, бугарски, македонски, румунски, енглески, словачки и пољски језик. Заступљена у две антологије на бугарском језику (приредила Елка Њаголова) и у двојезичној антологији „Српско – руски круг“ Андреја Базилевског.

Са књижевником и преводиоцем Бранком Цветкоским, уредила је Панораму савремених српских песникања на македонском језику, објављену 2023. године, у часопису „Књижевно житие“, у Македонији.

Добитница више књижевних награда и друштвених признања: награда „Гордана Тодоровић“, награда „Шушњар“, прва награда на Дринским књижевним сусретима, Годишња награда Удружења књижевника Републике Српске, награде на књижевним конкурсима у Лозници, Добоју, Алексинцу, Горњем Милановцу, Иригу, Раковици, Сремским Карловцима и тако даље. Добитница Златне значке Књижевно-просветне заједнице Србије, Новембарске награде Града Сремска Митровица и плакете за допринос култури општине Лакташи.

Језичке недоумице

Како се пише, како се каже - 19. део

Авлија или хавлија

Правилно је авлија, а не хавлија.

Агенса или агенаса

Од агенса или од агенаса? Генитив множине именице агенс је агенса, не агенаса.

Бар код или бар-код

Пише се бар-код.

Речи страног порекла које се пишу са цртицом су: **бизнис-класа, бул-теријер, вакуум-паковање, грејс-период, дју-тифри-шоп, кол-центар, медија-центар, припејд-допуна, ски-лифт, трим-стаза, шери-бренди, фри-шоп, цамбо-цет, флопи-диск, хард-диск, слајд-шоу, ријалити-шоу, онлајн-трговина, онлајн-семинар, офшор-фирма, панел-дискусија, прес-конференција, тур-оператор, патент-оловка, цет-сет, шуко-утикач и др.**

Баракица или барачица

Деминутив од барака је баракица и барачица.

Велик или велики

Пише се велики. Код придева велики преовладао је дужи облик (одређени вид) и за значење неодређености па тако имамо: **велики успех, велики страх, велики прасак, велики пост или Велики петак.** То се, вероватно, десило због тога што и његов антоним, придев мали, има само дужи облик (одређени вид). Краћи облик није неправилан али се среће веома ретко.

Велики медвед или Велики Медвед

Пише се Велики медвед.

Имена небеских тела и сазвежђа пишу се великим почетним словом (друга реч малим словом): **Северњача, Даница, Венера, Зорњача, Бик, Лав, Мала кола, Велика кола, Мали медвед, Кумова слама, Халејева комета.**

Гледаоцу или гледаоче

Вокатив од гледалац гласи гледаоче, а не гледаоцу.

Глув или глух

Правилно је и једно и друго.

Компаратив од глув је глувљи, а од глух

од глуши. Такође, правилно је и глуваћ и глухаћ. Исто тако и глувон(иј)ем и глухон(иј)ем, глувоћа и глухоћа.

Два километра или два километара

Пише се два километра. И сви остали облици са бројем два на крају сложених бројева: **двадесет два километра, тридесет два километра, четрдесет два километра, педесет два километра, шездесет два километра...**

Два Новосађана или два Новосађанина

Пише се два Новосађанина.

Именице са основним обликом на ин (Новосађанин, Београђанин, Загрепчанин, Краљевчанин, Србин, чобанин, грађанин) облике множине граде додавањем граматичких наставака на окрњену основу која се добија кад се одбаци ин: **Новосађани, Београђани, Загрепчани, Краљевчани, Срби, чобани, грађани.**

Један Новосађанин (номинатив једине), **пет** (шест, седам, осам и даље) **Новосађана** (генитив множине) а **два (три и четири и сви бројеви који се завршавају на два, три и четири) Новосађанина** (генитив једине који се употребљава за малу, паукалну множину).

Електродистрибуција или електро-дистрибуција

Пише се електродистрибуција.

Префиксоид **электро** увек се пише састављено: **электроенергија, електропривреда, електромагнет, електромагнетизам, електромотор, електростатика, електрометалургија, електротерапија, електроинсталатер, електромонтер, електрокардиограм, електрооптика, електроопрема.**

Елемент или елеменат

Пише се и једно и друго.

Сугласничка група **нт** у интернационализима може се разбити непостојаним **а** или не мора. То **а** обавезно је у генитиву множине **елемената**.

Задњи пут или последњи пут?

Правописно правилна су оба, иако је распрострањена заблуда да се "задњи"

користи искључиво у значењу "онај у позадини", "онај иза" а не у временском значењу.

Заиме бога или за име бога

Пише се за име бога.

Растављено као за име света. Спојено заиме постоји као застарели израз који значи презиме или заменица.

Изволите или изволте

Пише се и једно и друго. Израз учтивости кад се некоме нешто нуди или при одазивању: **изволи! извол(и)те!**

Издефинисати или дефинисати

Пише се дефинисати.

Дефинисати је двовидски глагол. Он има исти облик за оба вида или је свршен или несвршен. Дефинисати значи **дати или дати дефиницију** неког појма. Не треба му додавати префикс да би се учинио свршеним јер је он већ својим обликом свршен.

Јерусалем или Јерусалим

Пише се Јерусалим. Не Јерусалем ни Јерузалем.

Јестели или јесте ли

Пише се **јесте ли**. Упитна речца **ли** пише се одвојено од облика презент глагола **јесам: јесам ли, јеси ли, је ли, јесмо ли, јесу ли.**

Каткад или кадкад

Пише се **каткад**.

Каткад је прилог који значи *с времена на време, њо неки њуш, кадгод, њонекад*: и у мраку каткад никне диван цвет. Потпуно је равноправан облик са покретним **а, каткада**. Израз од каткад(а) до каткад(а) значи *врло рејко, не често*. У својој Збирци речи из разних крајева, а поглавито из Војводине Ј. Ј. Змај наводи: Виђамо се од каткада до каткада.

Каће или кад(а) ће

Пише се **кад(а) ће**.

Кад(а) је прилог којим питамо за време, а **ће** је енклитички облик за треће лице презент глагола **хтети**. Не могу се писати састављено али се могу тако изговарати у разговорном језику.

Лудаку или лудаче

Пише се **лудаче**. Вокатив од именице лудак гласи лудаче. Задњонепчано к, испред наставка за вокатив е, прелази у свој предњонепчани пар ч, по правилу о првој палатализацији. Лудаку се среће у говорном језику али није део стандарда.

Лупио или лупијо

Пише се **лупио**.

Ј се не пише између и и о. У говору се чује једно врло слабо ј али се не пише.

Малопродаја или мало продаја

Пише се **малопродаја**.

Префикс **мало** пише се састављено: **малолетан, малодушан, малоуман, малобројан, малокрван, малограђанин, малолитражни, малокалибарски**.

Малочас или мало час

Пише се **малочас**. Прилог **малочас** који значи *пре сасвим крајњој времена, малолоче* пише се спојено: јесте ли ви малочас звали?

Нагоре или на горе

Пише се и једно и друго.

Спојено **нагоре** као прилог који значи у *правцу према горе, нависше* (сви су погледали нагоре) или *на горе начин, погоршавајући се* најчешће уз глаголе ићи, окренути се, поћи (болест је кренула на горе). **На горе** пише се растављено кад је посебно истакнуто: од лошег на горе, ни на боље ни на горе.

Надаље или на даље

Пише се **надаље**.

Прилог **надаље** који значи *(и)даље, заштим, после тога*, пише се спојено: И надаље ми је остао нејасан.

Од како или откако

Пише се **откако**.

Прилог **откако** који значи *од оног часа, тренутка кад, ошкад*, пише се спојено: откако је Бањалука постала, није љепша удовица остала. Израз **откако** је света и века значи *од вајкада, од поочешка света*.

Од недавно или онедавно

Пише се **однедавно**.

Прилог **однедавно** који значи *ошпре крајњој времена, одскора*, пише се спојено.

Пејзаж или пејсаж

Пише се **пејзаж**.

Од француског *paysage* што значи предео, слика предела.

Пеку или печу

Пише се **пеку** у трећем лицу множине презенте глагола пећи. Ја печем, ти печеш, он пече, ми печемо, ви печете али **они пеку** најбоље колаче.

Рашчлањавање или рашчлањивање

Пише се и једно и друго.

Глаголи **рашчлањавати** и **рашчлањивати** су дублети, оба су несвршена према свршеном глаголу **рашчланити**: У анализи полази од рашчлањивања на саставне делове а након рашчлањавања долази до синтезе.

Све време или сво време

Пише се **све време**.

Придев и заменица **сав** у средњем роду гласи **све**. Мења се по заменичкој промени: **све-свега-свему-све-свим-свему** у једнини и **сва-свих-свима-свих-свима-свима** у множини. Ово е у **све** је остатак из давних времена кад је заменица **све** имала облик **все**. Иза меког **с** није могло доћи **о** него **е**. Кад смо метатезом од **вс** добили **св** није било разлога (гласовних) да се чува **е**. Иако је облик **сво** веома чест у говорном језику норма га не прихвата.

Свеједно или све једно

Пише се **свеједно**.

Свеједно је прилог који *служи за истицање да две обично сујројне ствари или могућности поједнако имају или немају значаја, поједино исто, у сваком случају*. Мени је сасвим свеједно, свеједно ми је, све ми је једно. Дијалекатски сведно. Одвојено у спојевима: **све једно** те исто, **све једно** те једно.

Транвај или трамвај

Пише се **трамвај**.

Од енглеског *tramway* што значи улична електрична железница.

У скрипти или у скриптурама

Пише се у **скриптурама**. Именица **скрипта** (од латинског *scriptum, scribere* што значи писати) именица је средњег рода и има само множину (*pluralia tantum*), те она гласи **скрипта-скрипата-скриптурама** а не **скрипта-скрипте-скрипти** (као именица женског рода једнине) или **скрипте-скрипти-скриптама** (као именица женског рода множине): То пише у скриптурама.

У студиу или у студију

Пише се у **студију**.

Ј се пише између и на првом месту и **а, е, у** на другом, а на пише се када је **о** на другом

месту: **студио-студија-студију-студио-студио-студиом-студију**: Публика је уживала на концерту у **Студију 6** Радио Београда.

Фото апарат или фото-апарат

Пише се **фото-апарат**.

Префиксоид **фото** пише се са цртицом кад значи фотографски: **фото-апарат, фото-лабораторија, фото-папир, фото-модел, фото-монтажа, фото-репортажа, фото-репортер, фото-копија, фото-копирница, фото-слог, фото-штампа, фото-ревија, фото-модел, фото-изложба, фото-робот, фото-сафари, фото-финиш**. Спојено се пишу речи: **фотограф, фотографија, фототипија и фототека**. При удвајању пише се растављено: **сликарски и фото модели**.

Фотосинтеза или фото-синтеза

Пише се **фотосинтеза**.

Префикс **фото** пише се спојено кад значи светлосни: **фотохелија, фотоелектрон, фотоелектрицитет, фотомагнетизам, фотометар, фотомултипликатор, фотодезинтеграција, фототерапија**.

Хеј Марта или хеј Марто

Пише се **хеј Марта**.

Двосложна имена која на првом слогу имају било који акценат осим дугоузлазног имају вокатив једнак номинативу. Кад зовемо Луку, Лану, Дивну, Хану, Мину, Олгу, Нину, Ану, Вишњу, Теу или Дуњу зваћемо их **Лука, Лана, Дивна, Хана, Мина, Олга, Нина, Ана, Вишња, Теа, Дуња**.

Центиметар или цантиметар

Пише се **центиметар**.

Четверо или четворо

Пише се и једно и друго.

Сложенице са **четворо** могу се употребљавати и са **четверо**: **четворобој и четверобој, четворобојац и четверобојац, четворогодишњи и четверогодишњи, четвородневни и четверодневни, четворокреветни и четворокреветни** али само **четворац** а не **четворац**.

Израз **отворити четворе (четвере) очи** значи добро припазити.

Штиклирати или штриклирати

Пише се **штриклирати**.

Од немачког *strichlieren* што значи *означити цртом, иревући црпу преко нечега, ирециртајући*.

Možda niste znali

Na Havajima je nezakonito imati hrčka kao kućnog ljubimca!

Jeste li znali da i mravi se istežu nakon buđenja isto kao i ljudi!

U SAD postoji 556 različitih indijanskih etničkih grupa (indijanskih plemena). Na Haitiju samo jedan od dve stotine ljudi (stanovnika) ima automobil!

Izgradnja panamskog kanala trajala je 25 godina, prvi brdo je prošao 1914. godine. Tokom izgradnje kanala poginulo je gotovo 25.000 radnika a 20.000 ih je obolelo od malarije i žute groznice.

Čarape sa prstima nije moderni izum našeg vremena ovakve čarape nosili su i stari Rimljani.

Australija je jedini kontinent na kome ne postoji aktivni vulkan.

Jeste li znali da, slon na otvorenom prostoru može da trči brzinom od 40 kilometara na sat!

Jeste li znali da, je broj socijalnog osiguranja obavezan na veštačkim zubima po zakonu američke države Illinois, Minesota i Montana.

Jeste li znali da, samo jedan par pacova je u stanju da iza sebe ostavi oko 15.000 potomaka!

Ekvadorski grad Kito je poznat po tome jer se smatra gradom sa najprijatnijom

klimom na svetu – živa se tokom noći u ovom gradu ne spušta ispod 10 stepeni a danju se popne jedva nešto iznad 25 stepeni Celzijusa!

Težina odraslog polarnog medveda može da dostigne često i do 800 kilograma težine!

Na takmičenjima gađanja lukom i strelom odapeta strela može da leti brzinom i do 250 kilometara na sat!

Jeste li znali da, je ljudsko telo sastavljeno od 26,5 milijardi ćelija!

Najhladnije za sada poznato mesto u svemiru je nebula „Bumerang“ masa kosmičke prašine i gasa je tek za koji stepen viša od apsolutne nule – 272 stepena celzijusa!

Jeste li znali da, bubašvaba može da preživi bez vode gotovo 41 dan!

Konopac ispreden od 200.000 vlasi ljudske kose može da izdrži teret od 20 tona!

U Mozambiku žene prave svojevrsne kreme od mlevene kore drveta kako bi zaštitile lice od sunca.

Francuska spisateljica Fransoaz Sagan (1934–2004) uzela je ime princeze Sagan, junakinje romana „U traganju za izgubljenim vremenom“ Marsela Prusta. Slonovača je naziv za dentin koji se nalazi u sastavu zuba pojedinih životinja.

Slonovske kljove glavni su izvor slonovače, ali i zubi morža i nilskog konja .

Mikelandelo je bio levoruk.

Kad mu je bilo devet godina, Lav Nikolajevič Tolstoj (1828–1910), slavni ruski pisac, pao je s trećeg sprata kuće u Moskvi, ali nije slomio ni jednu jedinu kost.

Prema predanju, Marko Polo ukrao je recept za pravljenje testenine od Kineza i doneo ga u Italiju.

U jednom skoku tigar može da preskoči i deset metara.

Ekstrakt lišća limunove trave koristi se za pravljenje mirisnih sapuna, parfema i pomada.

Stari Grci koristili su skelet morskog sundera prilikom kupanja, za ribanje stolova, ali i glačanje oružja.

Procenjuje se da jedna žaba krastača može da uhvati i pojede oko 10.000 insekata samo tokom leta.

Oko 45 odsto proizvodnje gvožđa u celom svetu dobije se preradom metala s otpada. U antičkom svetu kijanje se smatralo dobrim predznakom.

Kung fu na kineskom jeziku znači „vreme odmora“.

Visina najvišeg vodopada na svetu iznosi 976 metara. To su Anđeoski vodopadi u Venecueli.

Evropska komisija kaznila je „Microsoft“ sa 860.000.000 evra zato što je programerima naplaćivao prevelike sume za podatke koji su im bili neophodni da bi njihovi Windows programi radili.

Od gojaznosti u Engleskoj godišnje umre 300.000 ljudi.

Vrata za mačke izmislio je niko drugi do Isak njutn (1643-1727), engleski matematičar, fizičar i astronom.

Izvor: Politikin zabavnik
Izvor: www.zanimljivostidana.com

Poučne priče

Jednostavan gest

Svako može da bude veliki čovek... zato što svako može da bude koristan. Ne morate da imate diplomu da bi ste bili od koristi. Da biste bili korisni, nije potrebno da se pravilno izražavate. Jedino je potrebno da imate dobro srce i dušu punu ljubavi.

Jednoga dana, dok se vraćao iz škole, dečak po imenu Mark je primetio da su dečaku koji je išao ispred njega ispale iz ruku i rasule se knjige koje je nosio, zatim dva džempera, palica za bezbol, rukavice i mali magnetofon. Mark je čučnuo i pomogao dečaku da pokupi sve što mu je ispalo. Pošto su išli u istom pravcu, pomogao mu je da ponese stvari. Dok su išli zajedno, Mark je saznao da se dečak zove Bil, da voli video igre, bezbol i istoriju, da ima mnogo problema sa mnogim predmetima u školi i da je upravo raskinuo s devojkom.

Kada su stigli do Bilove kuće, Bil je pozvao Marka da svrati na koka-kolu i da malo gledaju televiziju. Popodne im je proteklo u veoma prijatnom raspoloženju. Šalili su se i razgovarali, a onda je Mark otišao kući. Nastavili su i dalje da se viđaju u školi, jednom ili dvaput su ručali zajedno, a zatim su obojica završili srednju školu. Upisali su se i na isti fakultet, u kojoj su se redovno viđali. Vremenom su postali zaista dobri prijatelji. Na kraju je došla i završna godina, pa je tri dana pred sam kraj Bil zamolio Marka da sednu i porazgovaraju.

Bil ga je podsetio na dan kada su se prvi put sreli. Da li si se ikada upitao zašto sam toga dana nosio kući toliko mnogo stvari?“ – upitao je Bil. „Vidiš, ispraznio sam svoju školsku kasetu u garderobi jer nisam hteo da ostavim nered za sobom. Uzeo sam majčine pilule za spavanje i upravo sam išao kući da ih popijem i da se više ne probudim. Ali, pošto smo ti i ja proveli izvesno vreme zajedno u priči i smehu, shvatio sam da bi mi, kad bih se ubio, nedostajalo vreme koje provodimo zajedno, kao i sve ono što nas tek čeka. Prema tome, Mark, kad si pokupio moje knjige onoga dana, nisi mi samo pomogao da pokupim stvari već si učinio mnogo, mnogo više. Spasao si mi život.“

Priča o jezicima

Ezop je kažu bio rob, i morao je da radi sve što mu gospodar naredi. Jednoga dana gospodar mu je zapovedio da na pijaci kupi za ručak samo ono što je najbolje i ništa drugo..

Ezop ode na pijacu i pokupova samo jezike, koje je svakoga dana spremao za jelo na razne načine. Gostima uskoro dosadiše jezici, pa mu to i rekoše, a on im odgovori.

– Nema ničeg boljeg od jezika. Jezik je izvor mudrosti, on je glas istine i razuma, njime se poučavaju ljudi!

– E, dobro, – reče mu gospodar – onda, molim te, za sutrašnju gozbu kupi ono najgore.

Sutradan je Ezop za ručak ponovo pripremio ručak od jezika. Kad su mu ponovo prigovorili on im odgovori:

Jezik je zaista nešto najgore što postoji na ovom svetu. Jezikom počinju svađe; zbog jezika se ljudi tuže i sude, jezik je uzrok sukoba i ratova.

Jezik jeste glas istine i razuma, ali je isto tako i glas zablude i najvećeg zla – klevete!

Poučna priča o hrabrosti

Kasno uveče šetao sam parkom. Odjednom sam začuo vrisak koji dolazi iz žbunja. Nastavio sam da slušam i shvatio da je žena napadnuta, čuo sam zvuke borbe i jauke. Nekoliko trenutaka sam oklevao, treba li da se umešam, da pomognem sirotij ženi? Uspaničio sam se, strah me je bilo da i ja ne budem povređen, šta ako ima oružje, mogao bih izgubiti svoj život, ovo nije moja borba. Možda je bolje da pozovem policiju, pomislio sam? Onda sam shvatio da ženski glas postaje sve slabiji, tako da sam znao da moram brzo da delujem. Da li mogu da pobegnem od ovog, lomio sam se? Konačno sam odlučio da moram da pomognem nepoznatoj ženi, čak i ako rizikujem svoj život. U trenutku odluke osećao sam neku čudnu transformaciju iznutra, moralnu i fizičku snagu, pa sam utrčao u grmlje. Izvukao sam napadača, i navalio na njega svom svojom snagom. Posle nekoliko minuta borbe, uspeo je da se iskobelja iz mog stiska i pobegao.

Teško sam disao, polako sam došao do devojkice, koja je skrivala iza drveta. Bio je mrak, pa nisam mogao da joj jasno vidim lice. Osećao sam, da je veoma uplašena, nisam se približavao i iz daljine sam pokušao da je smirim: „Sada ste bezbedni, sve je u redu, on je pobegao, „Posle nekoliko trenutaka čuo sam njene reči i sa velikim čuđenjem prepoznao njen glas: “ Tata, jesi li to ti? “. Devojka koju sam spasio bila je moja ćerka.

Priča o slonovima

Jedan čovek je prolazeći pored krda slonova iznenada zastao, zbunjen činjenicom da ovu gomilu ogromnih snažnih životinja drže samo mali konopaci privezani za njihove prednje noge. Nije bilo okova, nije bilo kaveza. Očigledno je bilo da bi slonovi mogli, bilo kada, da pokidaju taj konopac ali iz nekog razloga, oni to nisu činili.

On ugleda trenera u blizini i upita ga zašto su ove životinje tu stajale ne pokušavajući da pobegnu. „Pa“, trener reče, „kada su jako mladi i mnogo manji mi koristimo konopac iste veličine za vezivanje, što je u tom dobu dovoljno da ih zadrži. Kada odrastu, oni i dalje veruju da ne mogu pobeći. Veruju da taj konopac još uvek može da ih zadrži, pa nikad i ne pokušavaju da se oslobode“.

Čovek je bio zapanjen. Ove životinje su mogle da se oslobode bilo kada ali zato što su verovala da ne mogu, ostajale su tu gde jesu.

Ponekad su i ljudi poput slonova, odustaju posle prvog neuspeha. Zapamtite, neuspesi su deo životne škole. Ako želimo uspeti, nema odustajanja, važno je pokušati ponovo. Nema predaje bez borbe.

Мисли Аве Јустина Поповића

Мир

Са појавом греха губи се богочовечански поредак човечје личности; ЧОВЕК ОТПАДА ОД Бога; центар личности се мења; равнотежа се поремећује; богочовечански метод живота замењује се методом који је туђ људској природи; хармонија личности ишчезава и у њој настаје хаос; човек губи мир у бићу свом и настаје рат између физичких и метафизичких састојака његових. Сав је човек поремећен: до метафизичког врха душе своје до физичког дна тела свог. Нема мира људској души, осим Христа.

У ствари, за човеково биће постоје само два пута у овом свету. Један је богочовечански, други човекобошки. На богочовечанском путу: човек се одриче себе и света око себе, усамљује се ради Христа и сједињује са Њим, да би га Он, кроз сједињење са собом, сјединио са свима људима и тварима. На путу човекобошком, хуманистичком, световном: човек се егоистички усамљује ради себе, живи сам, затворен је душом према људима, постепено гуши себе собом, док се потпуно не угуши у своме самољубљу и гордости. У првом случају, резултат је: мир и духовна радост; у другом немир и духовно самоубиство.

Мир Црквама од Онога који јесте; мироточивост непрекидна, јер неопходна за Цркву, на коју стално ратују цркворборци и црквомрсици, мир и благодат, да би благодаћу посипала главу оних који ратују на њу.

Господ даје тај мир духовни, мир који даје бесмртност и Живот Вечни. Кад га човек стекне, стекао је царство Небеско. Христов мир је изузетан мир, јер настаје у души када се уклоне из ње греси.

Тај мир богочовечански, тј. ту слободу од греха, смрти и ђавола даје само Богочовек, и нико други.

Мир – дар Духа Светога: он и ниче, и расте, и развија се, и усавршава се само у присној заједници и саживоту са свима осталим еванђелским врлинама, са свима осталим даровима Духа Светога.

Молитва

Молитва је васпитач ума, стабилизатор ума у природи Божјој, архитект личности на темељу Божанства. Кроз непрекидну чисту молитву - καθαρτησει ум се узноси Богу, пребива у Њему и очишћава се.

Молитва се јавља као видовити вођа кроз бесконачну реалност откривену вером... Молитвом се сабира у Богу грехом расејани расудак – διανοια (=разум), сабира се и очишћава од греха, зато треба „сву душу са телом предати молитвама”. Шта је то молитва? То је твоја духовна веза са Вечним Господом Христом на Небу.

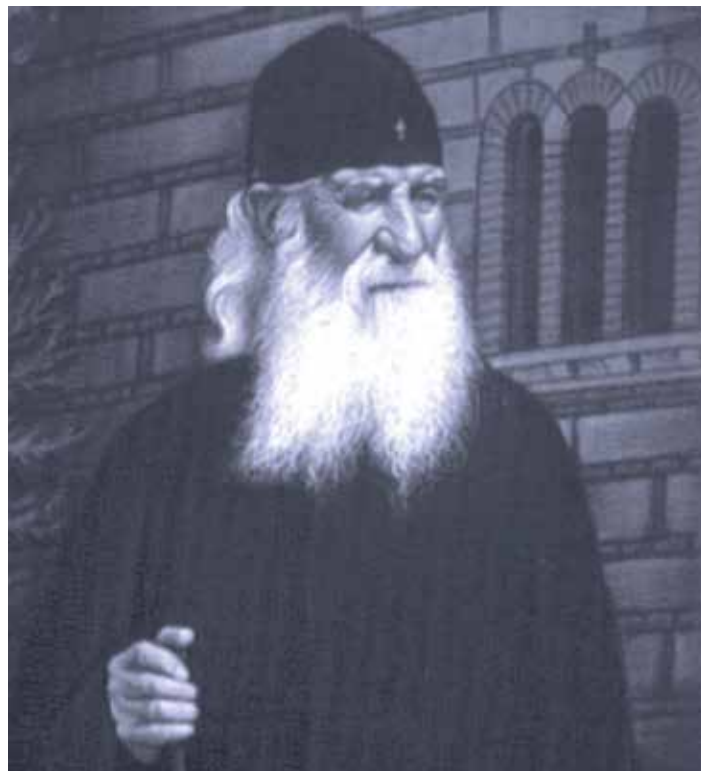
Молитва, ето другог ока на души твојој.

Шта је молитва у ствари? То је приношење себе Богу, давање себе Богу. То је летење свом душом ка Богу, свим срцем, свом снагом. То је духовно сједињење човека са Богом.

Гле. Молитва – молитва је пола Еванђеља, а пост друга половина. Спојени – ето целог Еванђеља.

Молитва, нарочито литургијска, васпитач је најделикатнији ума, срца и целе личности.

Јер искрена и свесрдна молитва има свепобедну васкрситељску силу, којом васкрсава наше обамрле душе из свих духовних смрти.

Молитва је нека врста сагоревања и себекувања: приношење себе на жртву всесоженија – и не желиш ништа своје, и молиш да све што је у теби немолитвено – ишчезне и нестане. Молитва је једини метод суштаственог себепознања = себенегирања; ван молитве свако познање је кожно и лепрозно.

Мисао је увек чиода; на њој се не може стајати. Само молитва је камен станац, на којој могу сав стајати, и – опстати.

Молитва – хоровођа је у хору врлина: она даје тон, она усклађује делатност сваке врлине.

На молитвеним ногама улази се у мудрост Божју.

Молитва у вези са осталим врлинама еванђелским најбоље оспособљава човека за разумевање Светог Писма.

Молитвеним страхом почиње мудрост.

О браћо моја, еванђелска је истина, еванђелска свеистина. Чим човек напусти молитву и пост – оставио је широм отворена врата своје душе за свако зло, за сваки грех, за сваку смрт.

Молитва освећује све у теби, сваки твој подвиг, сваку твоју мисао, свако твоје осећање, свако твоје расположење.

Молитва је дисање душе.

Молитва је просфора умешана од суза и срца.

Очишћење душе креће се темпом молитвености: само омомолитвен воуs (ум) може постати храм Христов.

Христочежњива молитва отвара у души тајанствене сузарнике, и човек лије сузе над болом целокупне твари која уздише и тузи у свирепом ропству греха и смрти.

Молитва је нека врста сагоревања и себекувања: приношење себе на жртву свесоженија... Кандило моје молитве неугасиво гори пред чудесним Ликом Господа само када му непрестано доливам кап по кап крви из срца мог.

Непрекидно молитвено расположење најбољи је знак да човек живи у Духу Светом.

Поучне мисли

ВЛАДИКА НИКОЛАЈ - МИСЛИ О ДОБРУ И ЗЛУ

ПИЛАТОВА ПРАВДА

О каквој правди то говориш? Не задужује ли Бог нас сваки дан више него што ми можемо платити? Па ипак се Бог не жали на невраћање. О каквим законима ти говориш? Ко није у стању испунити и онај минимум дужности, што од њега закони траже, не може се назвати ни грађанином, још мање херојем, а најмање светитељем. Јерусалимска клика, на челу са Пилатом, неће одговарати за неиспуњење државних закона, али ће одговарати за распеће Бога. Кад човек испуни све законе, онда може рећи: Достигао сам животињу. Јер животиња прецизно живи по одређеном јој закону. Ко није достигао животињу, како ће достићи Бога?

ПЕТ ИМПУЛСА

Има пет главних импулса, којим се руководе људи у својим делима: - лична добит - родбинска или крвна веза - закони заједнице - савест, и - осећање присуства живог Бога. Прва три импулса постоје и код животиња, претпоследњи код многих људи, а последњи код неких људи. Да се изразимо војничким језиком: Пети импулс је као прва борбена линија, коју кад човек изгуби одступа и пада у другу борбену линију (односно на четврти импулс), коју кад човек изгуби, одступа и пада у трећу борбену линију (односно на трећи импулс), коју кад човек изгуби одступа и пада у четврту борбену линију (односно на други импулс), коју кад човек изгуби одступа и пада у пету борбену линију (односно у први импулс). Тако иде декаденца човека, декаденца и пропаст. Велимо и пропаст, јер човек може изгубити и последњу борбену линију (односно и први импулс) и онда му ништа не преостаје до тупог индиферентизма према свему, очајања и - самоубиства.

ВРЕДНОСТИ

Кад неко одбаци Бога као главну вредност, онда му природа постаје главна вредност. Кад неко одбаци природу као главну вредност, онда му култура постаје главна вредност. Кад неко одбаци културу као главну вредност, онда му поједине групе људи или предмета или поједини људи и поједине ствари постају главна вредност. Но, одбацивши Бога као главну вредност и истаћи потом дела Божија или дела људска као главне вредности, значи исто толико колико и уситнити један златник у сребро и заволети сребро више него ишчезли златник; и уситнити сребро у бакар и заволети бакар више него ишчезло сребро.

ДЕТЕ И ФИЛОЗОФ

Дете живи у сезони која јесте, филозоф живи у сезони која ће наступити. Заруменила се бехар-шевтелија и лепотом својом привукла поглед и детета и филозофа. Дете гледа и радује се ономе, што му око види. Филозоф гледа мислима у другу сезону и на месту бехар-шевтелије с тугом посматра сухи скелетон њен, по коме не зује пчеле но јесења кукњава ветра. Шта може разагнати облак с чела филозофа? Шта - ако не продужена му мисао до иза свих наших знаних сезона далеко, далеко, у сезону вечног пролећа?

НИЈЕ СВЕ ЛАЖ

„Овај свет је лаж“! - Није истина. Ако је у овом свету лисица лаж, лав није лаж. ако је змија лаж, во - зар је? Ако је у овом свету мајмун гад, коњ није гад. Ако је скорпија гад, славуј зар је? Ако сматраш човечанство менаџеријом, ипак ћеш имати избора. Ако не желиш лаж, имаћеш друштва; ако презиреш гад, никад нећеш бити сам.

РАЗУМ И СРЦЕ

Кад сам разум прави рачун, срце се претвара у плачљив сунђер и брише. Кад само срце прави рачун, разум се претвара у плачљив сунђер и брише. А црна табла душе жудно чека све ново и ново писање у страху, да не пође у други свет - без рачуна.

РАЗНИ ЉУДИ

Питам чулног човека: Ко си ти? А он одговара: Ја сам ја. - И мисли на своје тело. Питам мисаоног човека: Ко си ти? А он одговара: Два странца видим у себи, и ја се пробијам између њих, гостујући час у једном час у другом. - И мисли на инстинктивну и свесну душу своју. Питам духовног човека: Ко си ти? А он одговара: Има неко у дну душе моје, пружам руке да га дохватим, но видим, да би ми зато требале руке дуже од васионе. Питај њега ко сам ја?

ПРЕПИРКА ДВЕЈУ ШКОЛА

Сва препирка двеју школа састоји се у томе: Које су очи слепе - спољашње или унутрашње? А вечити Вид одговара: И једне и друге су слепе ван Мене. А и једне и друге виде, кад Ја гледам кроз њих и кад оне гледају кроз Мене.

ПРЕПИРКА ТРИЈУ ШКОЛА

Деист, теист или пантеист? За верујућег ове речи не значе друго до место састанка са Богом. И за то баш оне мало значе за њега, пошто је он уверен, да где год он одреди Богу рендез - воус, Бог је ту. КЛЕТВА И БЛАГОСЛОВ Старај се чинити људима оно, за што ће те у почетку и проклињати но на крају крајева благосиљати, а никад оно, за што ће те у почетку благосиљати, но на крају крајева проклињати. Цар Нерон је у почетку благосиљао своју мајку, која га је храбрила на путу порока, но, на крају крајева, кад га је порок довео до бесповратног амбиса, он ју је проклињао. Дете у санкама на леду биће ти благодарно, ако га погураш с леђа, но кад се оклиза у пропаст сматраће тебе за проузроковача своје несреће и проклињаће те. Грешници ће те обасипати похвалама, ако будеш правдао њихове грехе, но не иди им ни близу самртничке постеле, када буду били на издисају.

Anekdote

Džordž Bernard Šo

Džordž Bernard Šo nikako nije mogao podneti uobraženu aristokraciju. Kada je jednom primi pozivu kojem je pored ostalog pisalo:

- Lord C. biće kod kuće u utorak između četiri i šest sati, Šo ga je vratio dopisavši – Džordž Bernard Šo također.

Džingis-kan

Velikog osvajača Džingis-kana upita njegov ratnik: – Šta je najljepše na svetu?

– Dve stvari – odgovori ovaj – konj koji te nosi i mač kojim po-
beđuješ neprijatelja.

Aleksandar Borodin

Ruski kompozitor Borodin krenuo je jednom sa ženom u inostranstvo. Na granici, prilikom provere pasoša, pogranični činovnik iznebuha je zapitao Borodina kako mu se zove žena. Kompozitor, inače poznat po svojoj rasejanosti, nikako nije mogao da se seti imena svoje žene i zbunjeno je ćutao. Činovnik je već počeo sumnjičavo da ga posmatra. I tada je u kancelariju ušla Borodinova žena kojoj je bilo dosadilo da čeka napulju. Borodin joj je potrčao u susret:

– Kaća! Za ime Boga, kako se zoveš?

Nikita Hruščov

Pre dosta godina sovjetski državnik Nikita Hruščov održao je pred Vrhovnim savetom u Moskvi govor o stanju u zemlji. U svom govoru izneo je teške optužbe na račun Staljina. Dok je govorio, neko od slušalaca mu je poslao listić s neugodnim pitanjem: „Predsedniče, šta ste Vi radili dok je Staljin vršio sve ove zločine?”

Hruščov je ljutito povikao: „Ko mi je poslao ovaj listić?”

Niko se nije pomakao.

„Dajem mu minut da se javi.”

Prolazile su sekunde. I dalje je vladao muk.

„Dobro, reći ću vam šta sam ja radio. Radio sam upravo ono što pisac ovog listića radi – apsolutno ništa. Bojao sam se da nešto kažem.”

Pablo Pikaso

Pikaso je želeo da nabavi orman od mahagonija, specijalnog oblika i dimenzija za jednu veliku sobu u svom zamku u blizini Eksa u Provansi. Zbog toga je otišao do jednog stolara. Da bi mu pokazao šta tačno želi, dograbio je sa tezge komad papira i nacrtao skicu ormana. Kada su se dogovorili o svim pojednostima, Pikaso je zapitao:

– Pa, koliko ćete mi računati za ovakav orman?

– Ništa, maestro, – odgovori mu stolar. – Samo mi potpišite skicu.

Došao je dan proslave zlatne svadbe, punih pedeset godina braka, i stari bračni par imao je pune ruke posla s gomilom rođaka i prijatelja koji su došli da čestitaju. Neizmerno im je prijalo kad su predveče najzad ostali sami na tremu, posmatrajući zalazak sunca i uživajući u odmoru nakon tako napornog dana. Starac je nežno pogledao svoju ženu i rekao: „Agata, ponosan sam na tebe!”

„Šta si rekao?” upitala je. „Znaš da sam malo nagluva. Govori glasnije.”

„Rekao sam da sam ponosan na tebe”.

„Ne brini”, uzvratila je žena, s puno razumevanja u glasu, „i ja sam pomalo umorna od tebe.”

Dok je u Miloša dukata, biće u Vuka kaputa

Vuk Stefanović Karadžić (1787-1864) je važio za skromnog čoveka i često je nosio staru odeću. Jednom prilikom kada je posetio kneza Miloša u Kragujevcu bio je odeven u polovan kaput. Dok je Vuk sedao za sto pored Miloša, knez uze lagano krilo Vukovog kaputa i podastre ga poda se. Nakon ručka Miloš reče gostima da ustanu, a on će za njima. Kad Vuk ustade, pocepa se kaput. Knez Miloš se stade smejati, praveći se da ništa nije znao i reče: „Dok je u Miloša dukata, biće i u Vuka kaputa”. I odmah mu dade novac za novu odeću.

Slava je relativna stvar

Jednom prilikom Skerlić je posetio rodno mesto Milovana Glišića (1847-1908) i da bi saznao koliko je Milovan slavan, upita jednog seljaka da li ga je poznavao. Ovaj mu odgovori: „Poznavao sam ga. Samo, on je davno otišao u varoš i tamo piskara nešto. Od tada nisam čuo za njega. Ali njegov brat Sava je slavan čovek. Ostao je u selu i uspeo da uzgaja najbolje volove u ovom kraju”.

Želje razmaženih Amerikanki

Iako je živeo bez luksuza, Nikola Tesla (1856-1943) je bio izuzetno uredan, lepo odeven i veoma prijatne spoljašnjosti, te su se mnoge Njujorčanke grabile za njegovu naklonost. Kćerka milionera Morgana otvoreno je prosila Teslu. Na pitanje zašto se ne ženi, Tesla je odgovorio: „Zar Amerikankom? Pa ja nikada ne bih stigao da zadovoljim sve želje tih razmaženih žena!”

Zagonetna smrt

Branko Miljković (1934-1961) je hteo 12. februara 1961. godine da otputuje iz Zagreba u Beograd, gde ga je očekivalo nekakvo društvo. Hteo je... U htenju se i završilo – tu je bio Brankov kraj. Do dana današnjeg smrt „princa pesnika”, kako su ga nazivali, ostala je zagonetka. „Srećan je onaj ko svoju pesmu ne plati glavom”, govorio je Branko svom prijatelju Tasi Mladenoviću.

Mudre misli

Ako mi ne možeš pomoći, nemoj mi odmagati.
Ako ne možemo kako hoćemo, a mi kako možemo
Ako ne počneš, nećeš ni završiti.
Bježi kud ti je volja, od sebe ne utječe.
Blago nestade, vrag ostade.
Blago onom ko se tuđom štetom opameti, a teško
onom koji svojom mora
Čovek se nada dok god je duše u njemu.
Čovek se pozna u tri slučaja: u jelu, u bogatstvu i u
pijanstvu.
Čovek se prima prema odelu koje nosi a ispraća
prema duhu.
Dobar glas daleko ide, a zao još dalje.
Dobar posao se sam hvali.
Dobavio se ki ćelav kape.
De velika zvona zvone, tu se mala ne čuju.
Deca su kao rosa.
Fudbal vode pametni, a gledaju ljudi
Gde zlato govori, usta ćute.
Gde žena buči tu muž muči.
Gdje nema vola orača, tu nema ni kolača
Hoćeš li da te svi mrze, reci svakome ko je ko.
Hrabre sreća prati!
Hrabrima sreća dodaje ruku.
Imadoh – ne znadoh, izgubih – poznadoh.
Inat je nesrećan zanat.
Ispeci pa reci.
Ispod Mire sto đavola vire.
Istina je da je svaki general posle rata pametan.
Jedno misli, drugo govori, treće tvori.
Jednog gleda dvojica se nadaju.
Jednom se lebac lomi.
Jeftina roba kasu prazni.
Ko besjedi šta hoće, mora slušati šta neće
Ko brzo sudi, brzo se i kaje.
Ko će naplesti uzica za tuđih gubica?
Ko dete suviše voli, upropasti ga.
Ko tuđ posao gleda, svoj zaboravlja
Ko u krčmu ide, tuđu decu hrani.
Ko u nebo pljuje na obraz mu pada.
Lasno je u Dunav kamen baciti, al ga je teško izvaditi.
Lavica jedno okoti ali lava.
Lepu ženu i vinograd pored puta ne treba imati.
Lovac je da lovi, a prepelici da se čuva.
Ludi boj biju, a mudri vino piju.
Ljubazan ali jedva čeka da mu vidi leđa
Ljubi blišnjega svoga kao samoga sebe
Ljudi se najviše muče zbog hleba i ljubavi.

Muči deca kad stariji govore.
Mučno je mudrome među budalama besjediti
Muka ide po ljud`ma
Navika je jedna muka, a odvika dvije muke
Ne boj se onoga kome nisi dobro učinio.
Ne bojim se smrti nego zla života
Ne budi otrov da truješ drugog i ne budi med da te
drugi poližu.
Ne da se posranom do potoka
Niko ne zna šta je dobro, samo onaj koji se zla napatio
Niko nije zadovoljan svojim bogatstvom i nezadovoljan
Niko sam sebi sudija ne može biti
Osoba kojoj „treba” ljubav poslednja je koja će je
dobiti.
Otišao da mu vide noge put
Otkud sam se nadao da me sunce ogrije, otuda me
led bije.
Pravda ne može ni utonuti ni izgoreti
Prazna vreća uspravno ne može da stoji
Preko brda vrba mrda na vrh vrbe leži zec.
Preko dubokog potoka prelazi poslednji.
Ruka koja daje ne oskudeva
Ruka ruku mije obraz obad bije
Rumena zora, mokra gora
Srce oće, a dupe klokoće
Srditom popu prazni bisazi.
Srebrno sedlo ne čini dobra konja
Sreća se sastoji od izbegnutih nesreća.
Svaka knjiga ima svoju sudbinu.
Svaka muka za vremena, a sramota zavijeka
Svaka ptica svome jatu leti.
Svaka žurba je spora
Što jedan lud zamrsi, sto mudrijeh ne mogu razmrsiti
Što ljudi imaju više, to više žele.
Što ne ide od srca, ne ide ni k srcu.
Što ne umeš popraviti, nemoj ni menjati.
Što ne znaš pitaj onoga ko zna.
Što nećeš nekome u oči da kažeš, nemoj govoriti ni
za leđima.
Što se hoće to se može.
Što ti meni popuješ.
Što trijezan misli, (to) pijan govori.
Što u kući treba, crkvi se ne daje.
Što više ljubavi vraćaš, više ćeš i primiti.
Tumara ko pijan po pomračini.
Vuk ne vije što je mesa gladan, nego vije da družinu
svije.
Zlato se u vatri prebira, čovek u nevolji.

